

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΛΥΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝ/ΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ (ΣΣΟΕ)

Α.Ε. 604

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΕΛΟΣ

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ :

ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ :

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΟΥΛΑΝΤΖΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2002

Περιεχόμενα :

ΘΕΜΑ : ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΑΝΕΡΓΙΑ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: (α) Ορισμός εργασίας –απαράβατο δικαίωμα κάθε ανθρώπου – αντίποδας αυτής η ανεργία .

(β) Ορισμός ανεργίας – διαφορά με αεργία και πηγές στατιστικής πληροφόρησης .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Είδη –μορφές ανεργίας .

(α) Βάσει της διάρκειάς της στο χρόνο :

(i) Βραχυχρόνια (έως 6 μήνες).

(ii) Μέσης διάρκειας (από 6 έως 12 μήνες)

(iii) Χρόνια (12 μήνες και άνω)

(iv) Μεγάλη μακροχρόνια (άνω των 24 μηνών) .

(β) Βάσει των αιτιών που την προκαλούν .

(i) Εκούσια ή ακούσια .

(ii) Ολοκληρωτική - μερική .

((iii) Εποχιακή .

(iv) Λανθάνουσα .

(v) Διαρθρωτική .

(vi) Τεχνολογική .

(vii) Τριβής .

(viii) Κυκλική .

(ix) Στασιμότητας

(x) Ρευστή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : Αίτια ανεργίας .

- (I) Οικονομικές διακυμάνσεις .
- (ii) Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας μίας εθνικής οικονομίας και ο ανταγωνισμός των μονοπωλίων .
- (iii) Διείσδυση ξένου κεφαλαίου .
- (iv) Ανάπτυξη τεχνολογίας .
- (v) Αδυναμία ευελιξίας εργατικού δυναμικού .
- (vi) Ελλιπής Σ.Ε.Π. .
- (vii) Αστυφιλία .
- (viii) Διεθνής μετανάστευση .
- (ix) Αδυναμία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας .
- (x) Πολυθεσία .
- (xi) Έλλειψη αξιοκρατίας .
- (xii) Δημογραφικοί παράγοντες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : Επιπτώσεις της ανεργίας σε :

- (i) Πολιτικό τομέα .
- (ii) Οικονομικό τομέα .
- (iii) Κοινωνικό τομέα .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας .

* Δίδεται βαρύτητα στο εκπαιδευτικό σύστημα .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ .

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ :

(α) Ορισμός μετανάστευσης (ένα από τα κυριότερα είδη γεωγραφικής κινητικότητας) .

(β) Ορισμός οικονομικού μετανάστη – διαφορά με λαθρομετανάστη και πολιτικού πρόσφυγα ..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Είδη μετανάστευσης .

(α) Με κριτήριο το κράτος :(i) εξωτερική ή διεθνής

(ii) εσωτερική .

(β) Με κριτήριο τη διάρκεια παραμονής :

(i) μόνιμη .

(ii) προσωρινή .

(γ) Με κριτήριο τη μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής:

(i) συντηρητική

(ii) καινοτόμος .

(δ) Με κριτήριο το βαθμό εξάρτησης από τη φύση :

(i) αρχαϊκή

(ii) σύγχρονη .

(ε) Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης :

(i) εκούσια.

(ii) αναγκαστική .

(iii) βίαια .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : Ιστορική αναδρομή :

ΕΥΡΩΠΗ

ΕΛΛΑΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : Παράγοντες (εξωτερικής) μετανάστευσης .

ΦΥΣΙΚΟΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : Συνέπειες της μετανάστευσης :

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ : Η πραγματικότητα στη χώρα μας :

ΑΙΤΙΕΣ
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ : ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ : Στοιχεία για την εργασία των οικονομικών μεταναστών .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ : Μέτρα αντιμετώπισης .(Αναφορά σε γενικής φύσεως μέτρα).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ .

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΠΗΓΕΣ : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οργανωμένη εργασία αποτελεί , ήδη από τον 18^ο αιώνα , βασική διάσταση της ένταξης της μεγάλης πλειοψηφίας των ανθρώπων στην κοινωνική και δημόσια ζωή . Δεν είναι λοιπόν παράξενο που ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης για την παγκοσμιοποίηση έχει σήμερα τραπήει προς την κατεύθυνση του πώς μεταφράζεται η επιρροή της σε μεταβολές στην εργασιακή πραγματικότητα του καθημερινού ανθρώπου . Η συζήτηση για την παγκοσμιοποίηση και την απασχόληση συχνά εξαντλείται σε συνθήματα του τύπου «η παγκοσμιοποίηση παράγει ανεργία , εξασθενίζει τον κόσμο της εργασίας και υποβαθμίζει τόσο την ποιότητα , όσο και την ποσότητα των κατακτήσεων» .

Μια σειρά πρόσφατων οικονομικών μελετών έχουν δείξει ότι είναι πολύ δύσκολο να υπάρξουν μονόπλευρα αποτελέσματα και σίγουρες απαντήσεις σχετικά με τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στις χώρες υποδοχής . Αυτό συμβαίνει επειδή οι οικονομετρικές αναλύσεις είναι εξαιρετικά εύθραυστες ως προς την ακρίβεια των αποτελεσμάτων τους , εξαρτώνται δε σε μεγάλο βαθμό από παραδοχές που ενσωματώνονται στην κατασκευή του οικονομικού μοντέλου , δηλαδή στους υπολογισμούς . Τα αποτελέσματα των υπολογισμών προκύπτουν από μαθηματικά μοντέλα που ενσωματώνουν θεωρητικές υποθέσεις – ιδιαίτερα σε σχέση με το ρόλο του κόστους εργασίας . Ανάλογα , λοιπόν , με τις θεωρητικές υποθέσεις του οικονομικού μοντέλου προκύπτουν διαφορετικά αποτελέσματα .

Σκοπός της εργασίας μας είναι να εξετάσουμε , κατά πόσο η ανεργία στη χώρα μας προέρχεται αποκλειστικά και μόνο από την είσοδο – παράνομη ή νόμιμη – των μεταναστών . Αρωγός της προσπάθειάς μας θα είναι στατιστικά στοιχεία , τα οποία – δυστυχώς – είτε δεν είναι επαρκή , είτε δεν είναι πρόσφατα . Για το λόγο αυτό η εργασία μας θα έχει περισσότερο κοινωνιολογικό και λιγότερο οικονομικό περιεχόμενο .

Τέλος , θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες προς την εισηγήτρια μας την κα Αλεξοπούλου , της οποίας οι υποδείξεις ήταν καθοριστικής σημασίας για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας , καθώς και τους γονείς μας για την αμέριστη κατανόηση και συμπαράσταση που μας παρείχαν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : ΑΝΕΡΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΟΡΙΣΜΟΙ

Με τον όρο «εργασία» προσδιορίζεται κάθε ενσυνείδητη προσπάθεια – σωματική ή διανοητική – που καταβάλλει ο άνθρωπος για την παραγωγή επιθυμητού ή επιβεβλημένου έργου . Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής μετασχηματίζονται διάφορα προϊόντα – εισροές – σε εκροές , τα οποία προορίζονται να καλύψουν είτε τις ανάγκες του ίδιου του παραγωγού – οπότε πρόκειται απλώς για αγώνα επιβίωσης – είτε ευρύτερες ανάγκες της κοινωνίας , οπότε θα πρέπει να αποδεικνύεται αντικειμενικά ότι το έργο που παράγεται έχει μια κοινωνική χρησιμότητα .

Όταν υπάρχουν άτομα στην αγορά εργασίας πρόθυμα να εργασθούν αμειβόμενα , αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις γι αυτούς , ανάλογες με τα προσόντα , τη δεξιότητα και την εκπαίδευσή τους , τότε υφίσταται **ανεργία** , ως αποτέλεσμα της δυσαναλογίας ανάμεσα στη ζήτηση και την προσφορά εργασίας . Στην κατάσταση της ανεργίας μπορεί να περιέλθει κάποιος είτε διότι πρόκειται να εργασθεί για πρώτη φορά στη ζωή του , είτε διότι έχασε την προηγούμενη εργασία του για διάφορους λόγους . Φυσικά , η ιδιότητα του ανέργου δε θα πρέπει να συγχέεται με αυτή του άεργου , εφόσον άεργος θεωρείται εκείνος , ο οποίος είναι εκούσια φυγόπνοος , νωθρός , απέχει ηθελημένα από οποιαδήποτε εργασία και δεν επωφελείται από καμία περίπτωση δυνατότητας για απασχόληση .

Οι πηγές στατιστικής πληροφόρησης για την ανεργία και τη μετανάστευση που αφορούν τη χώρα μας , προέρχονται από την ΕΣΥΕ , τον ΟΑΕΔ και τα Υπουργεία . Όσον αφορά στα διεθνή στατιστικά στοιχεία προέρχονται από τον ΟΗΕ , τον ΟΟΣΑ , το ΔΝΤ , τη EUROSTAT ...

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να τονίσουμε ότι στους ανέργους δεν προσμετρώνται τα άτομα με ειδικές ανάγκες , οι εισοδηματίες , οι στρατευμένοι και το σύνολο της μαθητικής και σπουδάζουσας κοινότητας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία , ανάλογα με τη διάρκειά της , ταξινομείται στις ακόλουθες κατηγορίες : ⁽¹⁾

- **Βραχυχρόνια** : χαρακτηρίζεται η ανεργία που διαρκεί έως 6 μήνες .
- **Μέσης Διάρκειας**: με χρονικά όρια από 6 έως 12 μήνες .
- **Μακροχρόνια ή Χρόνια** : θεωρείται η ανεργία που υπερβαίνει τους 12 μήνες .
- **Μεγάλη Μακροχρόνια** : όταν η διάρκειά της ξεπερνά τους 24 μήνες .

Από τα παραπάνω είδη ενδιαφέρουν περισσότερο από κοινωνιολογικής και οικονομικής απόψεως η Χρόνια και η Μεγάλη Μακροχρόνια ανεργία , αφού τα μεγέθη τους δείχνουν ουσιαστικά το βαθμό όξυνσης της ανεργίας και δημιουργούν μεγάλα κοινωνικά προβλήματα . Παράλληλα δείχνουν και την αδυναμία της οικονομίας να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης .

1. «ΔΕΔΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠ.,(2000), Θεωρίες της Ανεργίας ,Αθήνα , Δαρδάνος Γιώργος .»

Με κριτήριο τα αίτια που προκαλούν ή επιδεινώνουν το φαινόμενο της ανεργίας , μπορούμε να διακρίνουμε ορισμένες βασικές μορφές εκδήλωσης του φαινομένου αυτού :

Αρχικά , θα πρέπει να διαχωρίσουμε *την ηθελημένη ή εκούσια ανεργία από την αθέλητη ή ακούσια* .

Η ακούσια ανεργία οφείλεται στην αδυναμία να βρεθεί εργασία παρά την επιθυμία του ανέργου να καταλάβει μια θέση , για την οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα , με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο .

Ίσως να ξενίζει ο όρος «*εκούσια ανεργία*» ,αφού πρόκειται για δύο αντικρουόμενες έννοιες . Για να αποφευχθούν , λοιπόν , παρερμηνείες θα πρέπει να διευκρινιστεί και να περιοριστεί η ισχύς του όρου «εκούσια» μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια .Ο εκούσια άνεργος δεν επιθυμεί γενικά και για πάντα να παραμείνει σε αυτή την κατάσταση , αλλά εκδηλώνει μια έλλειψη επιθυμίας να βρει εργασία για μια ορισμένη χρονική περίοδο . Επίσης ,ενδέχεται, όταν του προσφερθεί μια εργασία που μπορεί να αναλάβει να μην αποδεχθεί την προσφορά , διότι δεν είναι ικανοποιημένος με το αντικείμενο της εργασίας ή με την αμοιβή του , οπότε συνεχίζει την αναζήτηση καλύτερων εργασιακών όρων .

Η ανεργία ως προς την έκτασή της μπορεί να χαρακτηριστεί *ως ολοκληρωτική ή μερική* .

Ολοκληρωτικά άνεργοι είναι οι εργαζόμενοι ,οι οποίοι δεν απασχολούνται σε κανένα εργασιακό τομέα , ενώ *μερικά άνεργοι* είναι οι εργαζόμενοι που είναι αναγκασμένοι να απασχολούνται μια όχι πλήρη εργάσιμη μέρα , εβδομάδα , μήνα ή εποχιακή περίοδο .

Μια ιδιαίτερη μορφή μερικής ανεργίας είναι η χαρακτηριζόμενη ως *«εποχιακή»* .

Εποχιακή ανεργία είναι εκείνη ,που οφείλεται στο χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας ,η οποία

συμβαίνει σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας , που επηρεάζονται από την εναλλαγή των εποχών και των καιρικών συνθηκών , για συγκεκριμένες περιόδους του έτους ,καθώς επίσης και στην εποχιακή ζήτηση και προσφορά πρώτων υλών για την παραγωγή ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών.

Μια άλλη μορφή ανεργίας είναι **η λανθάνουσα** ,η οποία διακρίνεται **στην υποαπασχόληση** ,δηλαδή , τη μικρότερη από 40 ώρες εργασία / εβδομάδα και **την ετεροαπασχόληση** , κατά την οποία το άτομο που έχει ειδικευτεί σε κάποιο τομέα εργασίας αναγκάζεται (επειδή δε βρίσκει απασχόληση στον τομέα αυτό) , να απασχοληθεί σε κάποιο άλλο , που δεν ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις του .

Η ορολογία «λανθάνουσα ανεργία» ,χρησιμοποιείται , επίσης , για να δηλώσει το ποσοστό των ανέργων εκείνων που ,όντας απογοητευμένοι από την προσπάθειά τους για εξεύρεση απασχόλησης , δεν ψάχνουν πια για δουλειά , δε δηλώνονται ως άνεργοι και , κατά συνέπεια , δεν προσμετρώνται στα επίσημα ποσοστά ανεργίας .

Η ανεργία ,η οποία οφείλεται στη αναδιοργάνωση της παραγωγής κατά τομείς ή κατά κλάδους ονομάζεται **διαρθρωτική ανεργία** .

Η διαρθρωτική ανεργία – συνήθως – παρουσιάζεται σε συγκεκριμένες ομάδες του εργατικού δυναμικού , όπως στους εργαζόμενους ενός κλάδου ή μιας ειδικότητας ή μιας ορισμένης γεωγραφικής περιοχής ,που συγκεντρώνει υψηλό ποσοστό απασχόλησης σε κλάδους που φθίνουν ή που αλλάζουν τόπο εγκατάστασης .

Η θεωρία της «αντιστάθμισης » , δηλαδή , της μετακίνησης και της απορρόφησης των εργαζομένων που έχασαν τη θέση τους λόγω του εκσυγχρονισμού του κλάδου τους σε νέες θέσεις εργασίας που δημιουργεί ο ίδιος ο κλάδος , εκτός του ότι προϋποθέτει ευέλικτο εργατικό δυναμικό , στην πράξη δεν επιβεβαιώνεται .Παρατηρείται ,δηλαδή , ότι η μάζα των εργαζομένων που απορροφάται από την παραγωγή του νέου τεχνολογικού εξοπλισμού , είναι μικρότερη από τον αριθμό των

απολυομένων εργατών λόγω της τεχνικής προόδου . Αυτή η τακτική υπαγορεύεται και από το συμφέρον των εργοδοτών οι οποίοι ενδιαφέρονται να τελειοποιήσουν την παραγωγή , με απώτερο στόχο να μειώσουν το κόστος και να αυξήσουν τα κέρδη τους .

Γενικά διαρθρωτική ανεργία θα λέγαμε ότι παρουσιάζεται και στην περίπτωση ,κατά την οποία υπάρχουν , ταυτόχρονα με την ανεργία , κενές θέσεις , όπου θα μπορούσαν οι άνεργοι να απασχοληθούν , αν είχαν διαφορετικά εργασιακά χαρακτηριστικά , δεξιότητες ,προσόντα .

Ως μορφή διαρθρωτικής ανεργίας , μπορούμε να θεωρήσουμε και την τεχνολογική ανεργία ,η οποία οφείλεται στην αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από τις μηχανές σε σημαντική κλίμακα και με ταχείς ρυθμούς .

Για να προκληθεί τεχνολογική ανεργία δεν αρκεί η ανακάλυψη ή – έστω – η περιορισμένη εφαρμογή μιας νέας μηχανής , υλικού ή τεχνικής . Θα πρέπει η διάχυση της νέας τεχνολογίας να λάβει χώρα σε σύντομο χρονικό διάστημα και κατόπιν να χρησιμοποιηθεί ευρέως ώστε να προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις στο επίπεδο της απασχόλησης χωρίς να επιτρέπει να ολοκληρωθούν βραδείες διαδικασίες προσαρμογής .

Οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι ο όρος «τεχνολογική μεταβολή» , δε θα πρέπει να ερμηνεύεται οπωσδήποτε ως εισαγωγή νέων μηχανημάτων , αλλά θα πρέπει στην έννοια του όρου αυτού να περιληφθούν και αλλαγές στην οργάνωση της παραγωγής και της οικονομικής δραστηριότητας , οι οποίες δε συνοδεύονται απαραίτητα από χρήση νέων μηχανημάτων .

Όταν εμφανίζεται το φαινόμενο της τεχνολογικής ανεργίας , τότε προκαλείται αχρήστευση παλαιότερων ειδικοτήτων σε τομείς εργασίας . Το φαινόμενο αυτό αγγίζει τις μεγαλύτερες ηλικίες , που είχαν εκπαιδευτεί με πετταλαιωμένες και ξεπερασμένες μεθόδους .

Η ανεργία που οφείλεται στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί , καθώς ένας εργαζόμενος έχοντας εγκαταλείψει την παλαιά του εργασία αναζητεί καινούρια , ονομάζεται **ανεργία τριβής** . Εφόσον η ανεύρεση νέας απασχόλησης δεν πραγματοποιείται αστραπιαία ,είναι εύλογο ότι σε κάθε χρονική στιγμή θα υπάρχει ένας αριθμός ανέργων .

Η ανεργία τριβής οφείλεται στην έλλειψη πληροφόρησης εκ μέρους των ενδιαφερομένων και στην αδυναμία του αυτόματου συμψηφισμού προσφοράς και ζήτησης εργατικών χεριών , όταν στην ίδια τοπική αγορά εργασίας συνυπάρχουν άνεργοι και διαθέσιμες κενές θέσεις εργασίας .Δεδομένου του γεγονότος ότι αυτές οι θέσεις καλύπτονται σε σύντομο χρονικό διάστημα , μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την ανεργία τριβής , ως βραχυχρόνια ανεργία .

Παράγοντες που καθορίζουν την ανεργία τριβής ,είναι ο αριθμός των ανέργων που βρίσκονται στη φάση μετάβασης από τη μια εργασία στην άλλη και ο μέσος χρόνος που χρειάζεται για την ανεύρεση νέας εργασίας .

Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης παρουσιάζεται ελλιπής συνολική ζήτηση για προϊόντα , η οποία προκαλεί μειωμένη ζήτηση εργασίας και , επομένως , ανεργία .Εξαιτίας της ανεργίας , το εισόδημα από την εργασία ελαττώνεται , οπότε μειώνεται η καταναλωτική δαπάνη των ιδιωτών , με συνέπεια τη μείωση και πάλι της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών . Παρατηρούμε , λοιπόν , ότι τα φαινόμενα ανεργία – ανεπαρκής ζήτηση προϊόντων είναι αλληλένδετα και το ένα αναπαράγει την ύπαρξη του άλλου , χωρίς να αναλαμβάνεται στην περίπτωση αυτή καμιά επενδυτική πρωτοβουλία για επέκταση της παραγωγής ή για επαναφορά της οικονομικής δραστηριότητας στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης . Η μορφή της ανεργίας που οφείλεται σε τέτοιου είδους κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομίας , ονομάζεται **ΚΥΚΛΙΚΗ ανεργία** .

Ύστερα από μια περίοδο μακράς και ανυπέρβλητης οικονομικής ύφεσης , κατά τη διάρκεια της οποίας , η οικονομία μιας χώρας έχει οδηγηθεί σε οριακές , μη αναστρέψιμες καταστάσεις ,

παρουσιάζεται μακροχρόνιο υψηλό ποσοστό **ανεργίας** **στασιμότητας** .

Η μορφή αυτή συνίσταται από εργαζόμενους με ακαθόριστο χαρακτήρα απασχόλησης , από ανθρώπους , οι οποίοι «βολεύονται» με ευκαιριακές δουλειές ή που έχουν χάσει μερικά ή ολικά την ικανότητά τους για εργασία , εξαιτίας εργατικών ή άλλων ατυχημάτων , από εργαζόμενους σε περιοχές που χρεοκοπούν ολόκληροι κλάδοι της βιομηχανίας , από εξαθλιωμένους , ηλικιωμένους , καθώς και από μερίδα του κοινωνικού περιθωρίου και υπόκοσμου .

Οι άνθρωποι αυτοί , που ανήκουν στο κατώτατο κοινωνικό στρώμα , συνήθως , παραμένουν μόνιμα άνεργοι χωρίς ελπίδα απασχόλησης . Αλλά και αν – τυχόν – απορροφηθούν από την αγορά εργασίας , με την πολύ φθηνή εργατική δύναμη που προσφέρουν , συμβάλλουν στην καταπάτηση κεκτημένων εργασιακών δικαιωμάτων και ωθούν τους εργοδότες να εντείνουν ποικιλόμορφα την εκμετάλλευση , αφού τους επιτρέπουν να χρησιμοποιούν το μέγιστο δυνατό όριο του χρόνου εργασίας τους , καθώς και την εποχιακή και μερική απασχόλησή τους , προσφέροντας ως αμοιβή χαμηλότερους μισθούς .

Μια τελευταία μορφή της ανεργίας , **η ρευστή ανεργία** , εκδηλώνεται , όταν εργαζόμενοι , που απασχολούνται , κυρίως , σε βιομηχανικά ή πολεοδομικά κέντρα , απολυθούν και κατόπιν μείνουν για ένα διάστημα άνεργοι . Μολονότι κάποιοι από αυτούς ξαναβρίσκουν απασχόληση , ένα σημαντικό μέρος των εργατών παραμένει πάντα χωρίς εργασία . Περιπτώσεις ρευστής ανεργίας εμφανίζονται , όταν για την επιτέλεση ενός έργου προσλαμβάνεται έκτακτα προσωπικό με σύμβαση ορισμένου χρόνου εργασίας και ύστερα από την ολοκλήρωση του έργου ή τη λήξη της σύμβασης , το προσωπικό απολύεται , χωρίς πιθανότητα επαναπρόσληψης .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΑΙΤΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η βασική πηγή της ανεργίας εντοπίζεται στις **δυσμενείς διακυμάνσεις, τις οποίες υφίσταται η οικονομία μιας χώρας**. Καθώς η οικονομία συνεχώς μεταβάλλεται, άλλοτε ανακάμπτοντας και άλλοτε υφιστάμενη κρίσεις, έχει τη δυνατότητα να επενεργεί αυξομειωτικά στο επίπεδο της απασχόλησης και, κατ'επέκταση, να επηρεάζει τα ποσοστά της ανεργίας.

Συγκεκριμένα, όταν η οικονομική δραστηριότητα ή γενικά η αναπτυξιακή διαδικασία μιας χώρας διανύει περίοδο οξύτατης ύφεσης, τότε προκαλείται αναπόφευκτα μειωμένη ζήτηση εργασίας, ως αποτέλεσμα της μείωσης των επενδύσεων. Αν κατά τη διάρκεια της κρίσης αυτής, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο, παρουσιαστεί πληθώρα προσφοράς εργασίας, τότε το πλεονάζον εργατικό δυναμικό – αναπόφευκτα – θα παραμείνει χωρίς εργασία, εξαιτίας της αδυναμίας του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης να το απορροφήσει.

Ταχεία αύξηση της προσφοράς εργασίας μπορεί να προκληθεί ενίοτε και από το φαινόμενο της απότομης, ανεξέλεγκτης πληθυσμιακής αύξησης, που παρατηρείται – συνήθως – σε ασιατικές ή αφρικανικές χώρες (Ιαπωνία, Ινδία, Νιγηρία).

Τα αποτελέσματα μιας οικονομικής κρίσης είναι η καταστροφή χιλιάδων επιχειρήσεων και ο περιορισμός της παραγωγής. Οι εξελίξεις αυτές οδηγούν στην απόλυση χιλιάδων εργαζομένων, στην αναζήτηση φθηνής εργασίας εκ μέρους του κεφαλαίου και στην απαξίωση ορισμένων εργασιακών δεξιοτήτων, όταν πρόκειται για εργαζομένους που, αφού εισέλθουν στην κατάσταση της ανεργίας, είναι πολύ δύσκολο να απορροφηθούν ξανά στην αγορά εργασίας, γιατί ασκούν επαγγέλματα παραδοσιακά, ξεπερασμένα που, αν δεν έχουν ήδη εκλείψει, τουλάχιστον, τείνουν να εκλείψουν.

Συχνά, ως βασική πηγή της ανεργίας παρουσιάζεται **η υπανάπτυξη και η έλλειψη ανταγωνιστικότητας μιας εθνικής οικονομίας**. Στην περίπτωση αυτή η βιομηχανία νοσεί και

αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες της εγχώριας κατανάλωσης . Αν , μάλιστα , συνυπολογιστεί και η τεράστια επίδραση της διαφήμισης στην αξιολόγηση ή στη δημιουργία νέων , πολλές φορές , πλαστών , αναγκών , τότε η αδυναμία της συγκεκριμένης οικονομίας να αντεπεξέλθει στις οικονομικές απαιτήσεις οξύνεται .

Μόνη διέξοδος για την επίλυση αυτού του προβλήματος απομένει η εισαγωγή καταναλωτικών προϊόντων . Όταν , όμως , οι εισαγωγές αγαθών , υπερβαίνουν κατά πολύ τις εξαγωγές , τότε δημιουργείται σημαντικό έλλειμμα σε ξένο συνάλλαγμα , η τακτοποίηση του οποίου επιβαρύνει την εθνική οικονομία και δεν της επιτρέπει να πραγματοποιεί σοβαρές παραγωγικές επενδύσεις , οι οποίες θα συμβάλουν στην ανάπτυξή της , ενώ – παράλληλα – ένα σημαντικό μέρος της εγχώριας παραγωγής εξακολουθεί να καλύπτεται από ξένες θέσεις εργασίας , αυξάνοντας κατά συνέπεια τα ποσοστά ανεργίας στη συγκεκριμένη χώρα .

Η ίδια στρατηγική της εισαγωγής ξένων προϊόντων ακολουθείται και στην περίπτωση , που η τιμή των παραγομένων αγαθών και υπηρεσιών σε μια χώρα είναι υψηλή , ενώ η ποιότητα είναι χαμηλή σε σχέση με τα αγαθά ή τις υπηρεσίες άλλων χωρών , με αποτέλεσμα να αδυνατούν να διατεθούν όχι μόνο στην εξωτερική , αλλά και στην εσωτερική αγορά . Τότε η παραγωγή μειώνεται ή στην καλύτερη περίπτωση , σταθεροποιείται , γεγονός που επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην απασχόληση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού .

Παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν ευνοϊκά την τιμή και την ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών ώστε να αποφευχθούν τέτοιες δυσάρεστες καταστάσεις , είναι ο περιορισμός των κερδών σε λογικά επίπεδα , η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας με παράλληλη βελτίωση της αμοιβής , η χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας στην παραγωγή , ο έλεγχος της αγοράς ...

Ο υγιής συναγωνισμός προάγει την οικονομία μιας χώρας . Όταν , όμως , τα ισχυρά μονοπώλια ή οι πολυεθνικές επιχειρήσεις συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα κεφάλαια , οι μικρομεσαίες ασθενέστερες επιχειρήσεις , μη δυνάμενες να

επιβιώσουν σε συνθήκες σκληρού ανταγωνισμού , εκτοπίζονται , χρεοκοπούν και απολύουν χιλιάδες εργαζομένους .

Τα μονοπώλια , επίσης , φροντίζουν να οξύνουν και τον εσωτερικό ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων που απασχολούν . Αξιοποιώντας , λοιπόν , διάφορα συστήματα πληρωμής (πριμ) , αξιολόγησης (προαγωγές) ή χρησιμοποιώντας νέες ψυχολογικές μεθόδους (κοινωνικο – πολιτιστικές εκδηλώσεις) πετυχαίνουν την – χωρίς αντίσταση – εντατικοποίηση της εργασίας . Με την εντατικοποίηση , όμως , αρχίζουν να περισσεύουν εργάτες , με άμεσο επακόλουθο τις μαζικές απολύσεις .

Στις προσπάθειες που καταβάλλει μια αδύναμη οικονομικά χώρα να αναπτυχθεί σε τοπικό ή σε διεθνές επίπεδο συγκαταλέγεται και η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου , με επαχθείς , φυσικά , όρους , οι οποίοι την κρατούν δέσμια των διεθνών συμφερόντων , εμποδίζουν κάθε απόπειρα ανάκαμψής της και προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις στην όξυνση της ανεργίας . Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την τακτική που ακολουθεί το ξένο κεφάλαιο να δημιουργεί θέσεις εργασίας μόνο σε κλάδους , για τους οποίους τα ξένα μονοπώλια έχουν συμφέρον , αδιαφορώντας για τις ανάγκες του τόπου . Είναι , μάλιστα , χαρακτηριστικό ότι ακόμα και αυτές οι νέες θέσεις είναι αμφίβολες , αφού – συχνά – οι ξένες πολυεθνικές μεταφέρουν τις θυγατρικές τους σε άλλες χώρες με μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους ή περιορίζουν την απασχόληση .

Όσο αφορά στην εισαγωγή της νέας τεχνολογίας , αυτή όχι μόνο πραγματοποιείται σε εξαιρετικά υψηλές τιμές , αλλά και με τέτοιους όρους , που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη εγχώριας τεχνολογίας στο μέλλον , με αποτέλεσμα , οι θέσεις εργασίας που χάνονται λόγω των τεχνολογικών εκσυγχρονισμών να είναι αδύνατο να αναπληρωθούν .

Η εξάρτηση μιας χώρας από τις άμεσες επενδύσεις του ξένου κεφαλαίου , συντελεί στη διοχέτευση τεραστίων οικονομικών πόρων στο εξωτερικό με τη μορφή μερισμάτων , τόκων και κερδών . Αναμφίβολα , αν τα ποσά αυτά δεν «εξάγονται» , θα συντελέσουν στην οικονομική ανάπτυξη της

χώρας . Στην προκειμένη περίπτωση , όμως , μακροπρόθεσμα συνδράμουν στην απώλεια θέσεων εργασίας .

Μία άλλη συνήθης πρακτική που ακολουθείται από το μεγάλο κεφάλαιο για να εξασφαλιστούν νέοι τρόποι αύξησης των κερδών , είναι η αξιοποίηση των επιτευγμάτων της επιστημο – τεχνικής προόδου . Οι εργοδότες , λοιπόν , κάνοντας χρήση της νέας τεχνολογίας αυξάνουν την παραγωγή και , κατά συνέπεια , τα κέρδη τους μειώνοντας τα εργατικά χέρια και προκαλώντας αύξηση της τεχνολογικής ανεργίας . Επιπλέον , η εκμηχάνιση της παραγωγής , με την εισαγωγή των «ρομπότ» , σε συνδυασμό με την επανάσταση της μικρό - πληροφορικής , επιφέρουν τη μείωση των ανθρωποωρών εργασίας και στην παραγωγή και τις υπηρεσίες . Αν ληφθεί , μάλιστα , υπόψη ότι ο τομέας των υπηρεσιών , με την υπερτροφικότητά του – συνήθως – απορροφά πλεονάζον εργατικό δυναμικό , τότε καταδεικνύεται πόσο περισσότερες θα είναι οι θέσεις εργασίας που θα καταργούνται , από τις νέες θέσεις , που θα δημιουργήσει η παραγωγή νέας τεχνολογίας (ερευνητές , μηχανικοί και ειδικευμένοι τεχνίτες στην παραγωγή νέων τεχνικών και τεχνολογικών μεθόδων και τον χειρισμό νέων μηχανημάτων και συσκευών , ειδικευμένοι πωλητές των νέων προϊόντων , τεχνίτες για τη συντήρησή τους και τις επισκευές) .

Οι τομείς που πλήττονται σε πρώτη φάση από τη χρήση νέας τεχνολογίας είναι ο γεωργικός και ο μεταλλευτικός , ενώ – γενικότερα – προκαλείται μεγάλη μείωση στη ζήτηση ανειδίκευτης εργασίας από τις παραγωγικές διαδικασίες . Ιδιαίτερα οι νέοι και οι νέες , οι οποίοι αδυνατούν να παρακολουθήσουν τις ραγδαίες αυτές εξελίξεις , αποτελούν μεγάλο στόχο της ανεργίας .

Παρόλες τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει η εφαρμογή της νέας τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία , τα τεχνολογικά επιτεύγματα ως προϊόντα της επιστήμης επιβάλλεται , ασφαλώς , υπό όρους , να τεθούν στην υπηρεσία του ανθρώπου και ουδέποτε να παραγκωνισθούν . Για να αποφευχθούν , όμως , οι ισχυροί κλυδωνισμοί στο χώρο της εργασίας είναι αναγκαίο η εισαγωγή νέων τεχνολογιών να μη γίνεται ανεξέλεγκτα , χωρίς την ουσιαστική παρέμβαση των αρμοδίων οργάνων , ούτε απόλυτα , έτσι ώστε να απαιτεί ελάχιστους ειδικευμένους εργάτες . Η εξέλιξη της τεχνολογίας , μόνο αν συνδυαστεί με κατάσταση στασιμότητας στον τομέα της παραγωγής , κορεσμό της αγοράς για πολλά προϊόντα και

αδυναμία του κοινωνικο – οικονομικού συστήματος να προσαρμοσθεί , είναι ικανή να προκαλέσει επιδείνωση του φαινομένου της ανεργίας .

Η μείωση του χρόνου εργασίας και των αποδοχών

οδηγεί σε ανακατανομή εισοδημάτων και θέσεων εργασίας μεταξύ εργαζομένων και ανέργων . Η ανακατανομή αυτή , πολλές φορές , πραγματοποιείται μέσω της ευελιξίας στην αγορά εργασίας .

Ασφαλώς , για τα μεγάλα ποσοστά των ανειδίκευτων εργαζομένων είναι πολύ εύκολο να ελίσσονται και να μεταπηδούν από τον ένα εργασιακό τομέα στον άλλο . Υπάρχουν , όμως , επαγγελματίες με μέσο ή ανώτερο επίπεδο εξειδίκευσης (τεχνίτες διαφόρων κατηγοριών , επιστήμονες) , για τους οποίους οι δυνατότητες για επαγγελματική κινητικότητα , δηλαδή , για απασχόληση σε άλλη ειδικότητα , είναι εξαιρετικά περιορισμένες . Το ίδιο ισχύει και για τους εργαζόμενους σε παραδοσιακούς παραγωγικούς κλάδους , οι οποίοι φθίνουν (ιματισμός , κλωστοϋφαντουργία , δέρμα , επεξεργασία μετάλλου) . Οι εργαζόμενοι αυτοί έχοντας μια μόνο ειδικότητα , την οποία τις περισσότερες φορές απέκτησαν εμπειρικά , είναι δύσκολο να απορροφηθούν από άλλους κλάδους και , συχνά , καταλήγουν να συγκαταλέγονται στις μεγάλες στρατιές των ανέργων .

Την ιδιότητα του ανέργου δεν την αποκτούν εύκολα μόνο οι χιλιάδες ανειδίκευτοι νέοι που τελειώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή οι εργαζόμενοι , οι οποίοι με μόνο τους εφόδιο την επαγγελματική πείρα στην πρώτη επαγγελματική αναδιάρθρωση καθίστανται άχρηστοι στην παραγωγή , αλλά ιδιαίτερα ευάλωτοι στον κίνδυνο της ανεργίας είναι και οι απόφοιτοι των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων . Ιδιαίτερα στην Ελλάδα , όπου η απόκτηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί από χρόνια κοινωνικό αίτημα , η πλειοψηφία των νέων , προκειμένου να εξασφαλίσει κοινωνική καταξίωση , επιλέγει ορισμένα μόνο είδη σπουδών και στη συνέχεια , επιλεγμένες κατηγορίες απασχόλησης , με αποτέλεσμα να προκαλείται υπερβολική προσφορά στις αντίστοιχες αγορές εργασίας , που δεν μπορεί να απορροφηθεί από την υπάρχουσα ή την υπολογιζόμενη στο μέλλον ζήτηση . Όσες, επομένως , νέες θέσεις και αν δημιουργηθούν , το είδος τους , ενδεχομένως , θα απαιτεί διαφορετικές ειδικότητες από εκείνες που θα επιθυμούσαν να ακολουθήσουν οι νέοι .

Στο πρόβλημα αυτό συντείνει **η ανυπαρξία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού**, με αποτέλεσμα να μην συμβαδίζουν οι ανάγκες για εξειδικευμένη εργασία, με το είδος και την ποιότητα της εκπαίδευσης ή της κατάρτισης που παρέχεται από το εκπαιδευτικό σύστημα. Ανασταλτικοί παράγοντες για την επίτευξη αυτού του σκοπού είναι αφενός μεν η αρχή της οικονομικής ελευθερίας, κατά την οποία κάθε άτομο είναι ελεύθερο να επιλέξει το επάγγελμα της αρεσκείας του, αφετέρου δε το γεγονός ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα πολύ δύσκολα καταφέρνουν να ακολουθήσουν τις εξελίξεις και τις τάσεις της ζήτησης εργασίας.

Το πρόβλημα της ανεργίας εκδηλώνεται εντονότερα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Εκεί παρατηρείται συσσώρευση τεράστιων πληθυσμιακών μαζών και αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού ως αποτέλεσμα της μαζικής μετακίνησης εργατικού δυναμικού από τον παραμελημένο αγροτικό τομέα στις αστικές περιοχές.

Η αστυφιλία δεν είναι ο μοναδικός πληθυσμιακός ή δημογραφικός παράγοντας που μπορεί να προκαλέσει ραγδαία αύξηση της ανεργίας. Για το γεγονός αυτό ευθύνεται **και η διεθνής μετανάστευση**. Η ελεύθερη μετακίνηση των ξένων εργαζομένων δημιουργεί τον κίνδυνο παραγκωνισμού του εγχώριου εργατικού δυναμικού. Καθώς το ξένο εργατικό δυναμικό στην πλειοψηφία του απασχολείται παράνομα, διαμορφώνει με τον τρόπο αυτό συνθήκες άνιση μεταχείρισης στην αγορά εργασίας. Οι Έλληνες εργοδότες, συγκεκριμένα, όλο και πιο συχνά καταφεύγουν στη χρησιμοποίηση ξένης φθηνής εργατικής δύναμης, εξαιτίας της στασιμότητας που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία. Απολύουν, λοιπόν, Έλληνες εργαζομένους και προσλαμβάνουν αλλοδαπούς με εξευτελιστικά ημερομίσθια και μισθούς μέχρι και τέσσερις φορές χαμηλότερες, για να εξασφαλίσουν μεγαλύτερα κέρδη. Συνήθως, μάλιστα, τους απασχολούν σε επικίνδυνες εργασίες, ανασφάλιστους και μέσα σε ανθυγιεινές συνθήκες.

Για δραστηριότητες όπως η οικοδομή, οι υπηρεσίες και οι βιοτεχνίες, η πρόσληψη παράνομων αλλοδαπών επηρεάζει – ασφαλώς – την αύξηση της ανεργίας. Το ίδιο ισχύει και για κατηγορίες επιχειρήσεων, όπου απασχολούνται νόμιμα εργαζόμενοι αλλοδαποί. Θα πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρισθεί

ότι η μεγάλη πλειοψηφία των αλλοδαπών απασχολείται σε δραστηριότητες για τις οποίες δεν υπάρχει προσφορά εργασίας από την πλευρά των Ελλήνων .

Όπως έχουν σήμερα τα πράγματα , οι προοπτικές για τη μελλοντική εξέλιξη της ανεργίας , όχι μόνο στερούνται σαφών ευνοϊκών στοιχείων , αλλά , αντίθετα , τελούν υπό την πίεση παραγόντων , οι οποίοι , αν δεν αντιμετωπισθούν καταλλήλως , ενδέχεται να οδηγήσουν σε καταστάσεις – πράγματι – δυσχερείς .

Ένας πρώτος παράγοντας είναι η έλλειψη προγραμματισμού από την πολιτεία για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας . Το κράτος , με τους διάφορους οικονομικούς μηχανισμούς τους οποίους διαθέτει , παρεμβαίνει στην οικονομία με τέτοιο τρόπο ώστε να διοχετεύει τεράστιους οικονομικούς πόρους στα μονοπώλια , των οποίων τα κέρδη αυξάνονται , χωρίς να πραγματοποιούνται επαρκείς επενδύσεις και χωρίς να δημιουργούνται ανάλογες νέες θέσεις εργασίας .

Στην Ελλάδα , συγκεκριμένα , ο πρωταρχικός και άμεσος στόχος της επίτευξης και διατήρησης της νομισματικής σταθερότητας επιβάλλει τη συρρίκνωση του ευρύτερου δημόσιου τομέα και την παράλληλη συνεχή μείωση του ποσοστού των μόνιμων υπαλλήλων με τη ραγδαία αύξηση του ποσοστού των εκτάκτων . Οι μόνιμοι δημ. υπάλληλοι αριθμούν περίπου 800.000, που είναι το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη βάσει του ενεργού πληθυσμού . Κατά συνέπεια , η δημόσια απασχόληση περιορίζεται αισθητά , αφενός μεν εξαιτίας του περιορισμού των κρατικών δαπανών , αφετέρου δε εξαιτίας της εφαρμογής ενός εκτεταμένου προγράμματος αποκρατικοποίησης .

Η αδυναμία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας χαρακτηρίζει , σήμερα , και το δευτερογενή τομέα της απασχόλησης . Η βιομηχανία , συγκεκριμένα , συνέβαλε – καθοριστικά – στην αύξηση των ποσοστών της ανεργίας , αφού η πτωτική πορεία που ακολούθησε συνοδεύτηκε από αδυναμία απορρόφησης ενός ποσοστού ανέργων , αλλά και συνέτεινε στην απώλεια υπαρχόντων θέσεων εργασίας .

Οι μεγάλες επιχειρήσεις , από την άλλη πλευρά , αντί να τοποθετούν τα κεφάλαιά τους , καθώς και τα κέρδη τους σε νέες παραγωγικές επενδύσεις , προτιμούν να τα τοποθετούν σε

δραστηριότητες που τους αποφέρουν άμεσα και γρήγορα κέρδη . Καθώς , λοιπόν , οι κεφαλαιούχοι δεν ενδιαφέρονται να λύσουν κοινωνικά προβλήματα , αλλά να πραγματοποιούν τους ατομικούς τους σκοπούς και να εξασφαλίζουν κέρδη , ευθυγραμμίζουν τις επενδύσεις τους στην εκλογίκευση της παραγωγής και τον περιορισμό του κόστους , παρά στη δημιουργία νέων μορφών απασχόλησης .

Στο πλαίσιο της εκλογίκευσης της παραγωγής εντάσσονται οι διάφορες μορφές εκμετάλλευσης των εργαζομένων εκ μέρους της εργοδοσίας , προκειμένου να αποφευχθεί η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού . Σε ορισμένες μορφές απασχόλησης , η εκμετάλλευση και η καταπάτηση κεκτημένων εργασιακών δικαιωμάτων είναι κατάφωρη και κραυγαλέα . Στην εργασία με το κομμάτι (φασόν) , για παράδειγμα , απασχολούνται ολόκληρες οικογένειες , ακόμα και μικρά παιδιά , χωρίς συγκεκριμένο μισθό και νόμιμο ωράριο , χωρίς επιδόματα και κοινωνική ασφάλιση .

Στις προσλήψεις , επίσης , που γίνονται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου , όταν το έργο ή ο χρόνος για τον οποίο προσλήφθηκαν οι εργαζόμενοι τελειώσουν , αυτόματα απολύονται και , μάλιστα , χωρίς αποζημίωση . Αξίζει , τέλος , να αναφερθεί και το μεγάλο ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνται ως «πλασιέ» ή «ντίλερ» . Αυτοί εργάζονται ευκαιριακά , χωρίς όριο εργάσιμου χρόνου και με πολύ χαμηλές αμοιβές .

Άλλες μορφές εκμετάλλευσης που εφαρμόζει η εργοδοσία , με αποτέλεσμα την όξυνση της ανεργίας , είναι η μερική απασχόληση ή υποαπασχόληση εργατών ή φοιτητών και συνταξιούχων , η παραβίαση του συμβατικά καθιερωμένου ωραρίου , η αξιοποίηση του συστήματος των βαρδιών και η εκτεταμένη προσφυγή στο σύστημα των υπερωριών , έτσι ώστε να πραγματοποιούνται λιγότερες δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης και λιγότερα έξοδα από όσα αν γίνονταν νέες προσλήψεις .

Το φαινόμενο της πολυθεσίας , δηλαδή , της κατάληψης διαφόρων θέσεων στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα από τον ίδιο εργαζόμενο , συχνά , θεωρείται υπεύθυνο για την έξαρση της ανεργίας . Η πολυθεσία , ωστόσο , αποτελεί δευτερεύον αίτιο της ανεργίας , αφού από μόνη της δεν αρκεί για να δημιουργήσει

σοβαρό πρόβλημα ανεργίας , αλλά μπορεί σε μια προχωρημένη κατάσταση του προβλήματος αυτού , να το επιτείνει .

Όταν η πολυθεσία συνδυαστεί **με την έλλειψη αξιοκρατίας** για κάθε θέση εργασίας , τότε ολόκληρος ο τομέας της απασχόλησης κλονίζεται σοβαρά και προκαλείται ισχυρό πλήγμα στην οικονομία της χώρας . Η τακτική αυτή , που σκοπό έχει να ικανοποιήσει πολιτικές – κυρίως – σκοπιμότητες – πελατειακές σχέσεις – ακολουθείται κατά κόρον , στις δημόσιες υπηρεσίες , όπου , σε συνδυασμό με την κακή οικονομική διαχείριση , προκαλείται τεράστιο δημόσιο έλλειμμα . Για να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση η πολιτεία , υποχρεώνεται να προβεί στην εξυγίανση του δημόσιου τομέα , πραγματοποιώντας μεμονωμένες ή και μαζικές , μερικές φορές , απολύσεις και στην ιδιωτικοποίηση ορισμένων υπηρεσιών .

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι η ανεργία έχει και **δημογραφικά χαρακτηριστικά** . Η δημογραφική διάρθρωση των ανέργων επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες πλήττονται ιδιαίτερα . Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας , αλλά και η μεγαλύτερη διάρκεια εμφανίζονται – κυρίως – στους νέους και τις γυναίκες . Τα αίτια για τη δημογραφική διάρθρωση της ανεργίας είναι το χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης και κατάρτισης των ομάδων αυτών , καθώς και η ένταξή τους σε χαμηλά αμειβόμενα επαγγέλματα ή σε επαγγέλματα δευτερεύουσας σημασίας , που χαρακτηρίζονται από σχετική αστάθεια . Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τόσο οι γυναίκες , όσο και το αποδοτικότερο και παραγωγικότερο τμήμα του εργατικού δυναμικού – οι νέοι – να στερούνται κάθε δυνατότητας επαγγελματικής καταξίωσης και να απουσιάζουν από το κοινωνικό « γίγνεσθαι » σε μια κρίσιμη εποχή , κατά την οποία επιβάλλεται ανάκαμψη σε όλους τους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας .

Εξετάζοντας τις τελευταίες εξελίξεις στο μέτωπο της ανεργίας σε παγκόσμιο επίπεδο , οφείλουμε να επισημάνουμε ότι όσον αφορά στην οικονομία των ΗΠΑ , η οποία αποτελεί βάρομετρο και των διεθνών εξελίξεων , αναμένεται καθυστέρηση της ανάκαμψής της από την πρώτη ύφεση της δεκαετίας . Ενδείξεις αυτής της δυσμενούς εξέλιξης αποτελούν η αύξηση της ανεργίας και η μείωση των μισθολογίων . Η ανεργία κατά το Νοέμβριο του 2001 ανήλθε στο 5,7% , το υψηλότερο ποσοστό από τον Αύγουστο του 1995 , έναντι του 5,4% κατά τον Οκτώβριο του

2001 , σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Εργασίας . Η απώλεια θέσεων εργασίας στο δίμηνο Οκτωβρίου – Νοεμβρίου ήταν η χειρότερη για οιοδήποτε δίμηνο εδώ και μια εικοσαετία , δηλαδή , μετά το δίμηνο Μαΐου – Ιουνίου του 1980 .

Η αύξηση αυτή της ανεργίας οφείλεται στην τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και στα προβλήματα που επέφερε στον κλάδο των αερομεταφορών , στις ασφαλιστικές εταιρείες και τα οποία συνοδεύτηκαν από αθρόες απολύσεις για να αντιμετωπισθεί το κόστος των αερομεταφορών από την κατακόρυφη μείωση του επιβατικού κοινού και το τεράστιο κόστος των αποζημιώσεων για τα θύματα του τρομοκρατικού κτυπήματος .

Τα ίδια προβλήματα επέφερε το τρομοκρατικό κτύπημα και σε παγκόσμια κλίμακα , τα οποία εκφράζονται με τις πτωχεύσεις αεροπορικών εταιρειών και συναφών κλάδων , καθώς και τις αθρόες απολύσεις , που αυτές συνεπάγονται .

Στην Ελλάδα δεν παρατηρήθηκαν στην ίδια έκταση τα φαινόμενα αυτά , γιατί παρόλη την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση , η Ελληνική οικονομία παραμένει ουσιαστικά κλειστή και δεν επηρεάζεται άμεσα από τα δρώμενα στον Παγκόσμιο χώρο .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία ως μέγιστο πρόβλημα της εποχής μας , είναι φυσικό να επιφέρει πλήθος επιπτώσεων τόσο σε πολιτικό , όσο και σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο , επηρεάζοντας καθοριστικά τη ζωή των πολιτών μιας χώρας , καθώς και τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης της πολιτείας .

Αρχικά , όσο αφορά στον πολιτικό τομέα , οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η καταπολέμηση της ανεργίας αποτελεί προτεραιότητα κάθε δημοκρατικά οργανωμένης πολιτείας , αφού η ικανότητά της να μειώσει τα ποσοστά ανεργίας αποτελεί δείκτη της προστασίας εκ μέρους της ενός εκ των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων , του δικαιώματος στην εργασία , καθώς και αυτών , τα οποία απορρέουν από αυτό , όπως ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας . Βασικό, λοιπόν , συστατικό της προεκλογικής εκστρατείας κάθε πολιτικού κόμματος , αποτελεί η παράθεση των προτάσεων και των μέτρων καταπολέμησης , μείωσης ή εξάλειψης της ανεργίας , τα οποία προτίθεται να θεσπίσει , κατά την περίπτωση που αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας . Στην περίπτωση , λοιπόν , κατά την οποία αδυνατεί να εφαρμόσει το πρόγραμμά του –στο συγκεκριμένο – τομέα ως κόμμα διαχείρισης πλέον της εξουσίας , έρχεται σε σύγκρουση όχι μόνο με τους ψηφοφόρους του , αλλά και με τους πολίτες άλλων πολιτικών αποχρώσεων , οι οποίοι απαιτούν από αυτό άμεση επίλυση των προβλημάτων τους και, ειδικότερα , του προβλήματος της απασχόλησης . Κατά συνέπεια και επειδή **οι κοινωνικές αδικίες και αντιθέσεις αναπαράγονται και διαιωνίζονται προκαλούνται κοινωνικές αναταραχές και συγκρούσεις μεταξύ ανέργων , εργοδοσίας και των εκπροσώπων του κρατικού μηχανισμού , οι οποίες , πολλές φορές , χαρακτηρίζονται από βίαιες εκδηλώσεις .**

Απόρροια αυτών των καταστάσεων είναι , σε αρκετές περιπτώσεις , η εμφάνιση στο πολιτικό προσκήνιο πολιτικών ομάδων , οι οποίες απευθύνονται –κυρίως – στους νέους , εκμεταλλευόμενες την πολιτική τους απειρία , το συναισθηματισμό τους , την επιθυμία τους για άμεση επίλυση των προβλημάτων , τους **προβάλλουν στερεότυπες , σχηματικές , υπέρ – απλουστευμένες ερμηνείες και λύσεις του ζητήματος της ανεργίας**

οι οποίες εδράζονται στην ξενοφοβία και το ρατσισμό . Με αυτό τον τρόπο , οι νέοι , αλλά και άλλες πληθυσμιακές ομάδες συγκρούονται με τους μετανάστες και τους πρόσφυγες , θεωρώντάς τους ως τους μοναδικούς υπαίτιους των προβλημάτων τους.

Βέβαια και η πολιτεία , ακολουθώντας , πολλές φορές , πολιτική μετάθεσης ευθυνών , εξυπηρετείται από αυτή την κατάσταση και την υποδαυλίζει . Χρησιμοποιώντας δε ως πρόσχημα τις αυξανόμενες συγκρούσεις μεταξύ ντόπιου πληθυσμού και μεταναστών / προσφύγων , προβαίνει στη λήψη μέτρων νομοθετικού περιεχομένου , που αποσκοπούν στη μείωση των φαινομένων αντικοινωνικής συμπεριφοράς , αλλά τα οποία – στην ουσία – **περιορίζουν τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ελευθερίες των πολιτών** .

Όντας ,λοιπόν , οι πολιτικές εξελίξεις άμεσα εξαρτημένες από τη μεγιστοποίηση ή τη μείωση των δεικτών της απασχόλησης , οφείλουν να εξετασθούν και κάτω από το πρίσμα των επιπτώσεων που επιφέρει η ανεργία **στον οικονομικό τομέα** .

Ο παραγκωνισμός σημαντικού τμήματος εργατικού δυναμικού από την παραγωγική διαδικασία επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας . Η ανεργία σημαίνει σπατάλη του πιο πολύτιμου και δημιουργικού παράγοντα , μα ταυτόχρονα και της πιο ακριβής επένδυσης , που είναι ο σύγχρονος εργαζόμενος . Μια καθαρά ποσοτική προσέγγιση στο θέμα δείχνει ότι , αν εξασφαλιζόταν απασχόληση στο εργατικό δυναμικό , που είναι καταδικασμένο στην ανεργία , θα μπορούσε να συμβάλει αυτό **στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος , ενώ τώρα συμβαίνει το αντίθετο** .

Ταυτόχρονα , κάθε δημοκρατική πολιτεία στα πλαίσια της κοινωνικής της πολιτικής **επιδοτεί τους ανέργους** μέσω των ταμείων ανεργίας , για να τους εξασφαλίσει τη δυνατότητα διαβίωσης , έως ότου βρεθεί εργασιακή απασχόληση . Αυτή η επιδότηση , όμως , εξεταζόμενη με καθαρά οικονομικά κριτήρια , επιβαρύνει με μεγάλα χρηματικά ποσά το κράτος και τους πολίτες , με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιείται η δυνατότητα δημιουργίας έργων υποδομής , νέων παραγωγικών επενδύσεων και επέκτασης του κράτους – πρόνοιας .

Από την άλλη οι εργαζόμενοι , βιώνοντας το φόβο της απόλυσης , αναγκάζονται να προβαίνουν σε συνεχείς υποχωρήσεις στον εργασιακό τους τομέα , κατάσταση που μεταφράζεται ως εντατικοποίηση της εργασίας , παραβίαση των θεσπισμένων ωραρίων - με κίνδυνο , πολλές φορές , για τη σωματική υγεία τόσο του ίδιου του εργαζομένου , όσο και των συναδέλφων του , λόγω αβλεψίας - με τη χαμηλότερη δυνατή αμοιβή και με την απώλεια των ασφαλιστικών του δικαιωμάτων .

Ως άμεση συνέπεια της παραπάνω – δικαιολογημένης κατά πολλούς – συμπεριφοράς των εργαζομένων , επέρχεται και η απώλεια εσόδων για το δημόσιο είτε λόγω της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών , η οποία δημιουργεί προβλήματα λειτουργίας των ταμείων ασφάλισης των εργαζομένων , που κινδυνεύουν να χάσουν τις συντάξεις και την παρεχόμενη υγειονομική περίθαλψη , είτε λόγω της φοροδιαφυγής των εργοδοτών και της παράλληλης μείωσης των φορολογικών εσόδων , η οποία ανατρέπει τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους κυβερνητικούς σχεδιασμούς σε όλους τους τομείς , όπως παιδεία , άμυνα , υγεία ...

Τα προβλήματα που δημιουργεί η ανεργία διογκώνονται και είναι άμεσα ορατά , αν εξετάσουμε τον κοινωνικό τομέα . Η μακροχρόνια παραμονή στη στρατιά των ανέργων , συμβάλλει στο χαμηλό βιοτικό επίπεδο και ο άνεργος αδυνατεί να καλύψει , ακόμα και τις πρωτογενείς του ανάγκες , οι οποίες σχετίζονται , άμεσα , με την επιβίωσή του . Στην Ελλάδα , σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία , 1.880.000 άτομα ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας . Από αυτούς , περίπου 460.000 είναι άνεργοι , ηλικιωμένοι και άτομα με ειδικές ανάγκες . Το πρόβλημα του χαμηλού βιοτικού επιπέδου που αντιμετωπίζει ο άνεργος , του δημιουργεί συμπλέγματα κατωτέροτητας , καθώς και το αίσθημα απόρριψης από το στενό περιβάλλον και το ευρύτερο σύνολο και ειδικότερα σε μια εποχή , η οποία ταυτίζει και προβάλλει ως πρότυπο κοινωνικής αναγνώρισης και καταξίωσης τη δυνατότητα του ατόμου για απόκτηση – κατά το δυνατόν – καταναλωτικών αγαθών .

Τα ψυχολογικά προβλήματα του ανέργου εντείνονται από το γεγονός ότι αισθάνεται ότι ζει παρασιτικά , αφού αποκοπτόμενος από τον εργασιακό χώρο δεν έχει την αίσθηση της

δημιουργίας και της προσφοράς και , κατά συνέπεια , αποξενώνεται από το αντικείμενο της εργασίας του . Ο άνεργος , χάνει – σταδιακά – την αυτοπεποίθησή του , δεν ικανοποιείται με οποιαδήποτε άλλη απασχόληση και μαθαίνει , τελικά , να ζει ως άνεργος . Σε αυτή την περίπτωση , κατά την προσπάθειά του να αναπληρώσει το κενό της δημιουργίας , μπορεί να καταφύγει είτε στην ψευδαίσθηση των ναρκωτικών και του αλκοόλ , είτε σε μικροτυχοδιωκτισμούς , είτε στη βία ως μέσο εκτόνωσης της καταπιεσμένης του προσωπικότητας , είτε να μετατραπεί σε πραγματικό παρασιτικό στοιχείο , ζώντας σε βάρος των άλλων .

Διαμορφώνει , λοιπόν , ο άνεργος , τις περισσότερες φορές μια ατομικιστική στάση ζωής , με στοιχεία αντικοινωνικής συμπεριφοράς , που αναζητά διέξοδο με λανθασμένο τρόπο . Απομακρύνεται από την ενεργό πολιτική ζωή , ωθείται στην αδιαφορία για τα κοινά , την απογοήτευση όχι μόνο για την προσωπική του εξέλιξη , μα και για τη δυνατότητα αλλαγής της κοινωνίας προς το καλύτερο . Άρα , είναι πλέον εύκολο να χειραγωγηθεί , να γίνει έρμαιο δημαγωγών και να απολέσει τη δυνατότητα προσωπικής και αυτόβουλης επιλογής , μετατρέπόμενος σε φερέφωνο ατόμων , τα οποία αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση ιδιοτελών συμφερόντων .

Βέβαια , η πιο ευπρόσβλητη κοινωνική ομάδα στις επιπτώσεις της ανεργίας είναι οι νέοι , οι οποίοι και λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ηλικίας τους απογοητεύονται εύκολα και είναι δυνατόν να οδηγηθούν σε περιθωριακές ή παράνομες μορφές συμπεριφοράς , όπως φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας – ναρκωτικά , πορνεία , βία . Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί ότι στην Ελλάδα το πρόβλημα της ανεργίας στους νέους λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις , αφού τα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των νέων και , ιδιαίτερα των νέων πτυχιούχων , είναι τα υψηλότερα μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Είναι δικαιολογημένη , επομένως , η ανασφάλεια , το άγχος και η απογοήτευση των νέων ανέργων , οι οποίοι , μάλιστα , βλέπουν ότι οι προσπάθειες και οι σπουδές ετών δεν έχουν αντίκρισμα στην αγορά εργασίας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ : ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.

Εξετάζοντας τις αιτίες της ανεργίας στην Ελλάδα και με δεδομένο το ότι είναι η μόνη χώρα στην Ε. Ε , όπου η ανεργία των αποφοίτων των Πανεπιστημίων και των Λυκείων είναι υψηλότερη από την ανεργία των αποφοίτων Γυμνασίου , θεωρούμε ότι ο βασικός πυρήνας της ανεργίας στη χώρα μας οφείλεται στην αναντιστοιχία του εκπαιδευτικού μας συστήματος με την αγορά εργασίας , είναι δηλαδή διαρθρωτικής μορφής . Στο σύνολο του 10%- 11% περίπου της συνολικής ανεργίας στη χώρα μας , το μισό ποσοστό , το 5% ίσως και περισσότερο , εκτιμούμε ότι οφείλεται στη διαρθρωτική – εκπαιδευτική ανεργία , που μπορεί να θεωρηθεί ως δίδυμη αδελφή της τεχνολογικής ανεργίας .

Δεν είναι υπερβολή να ειπωθεί ότι η παιδεία στη χώρα μας με συνεχώς αυξανόμενους ρυθμούς παράγει ανέργους . Δαπανούμε τεράστιο παραγωγικό πλούτο σε υποδομή , ανθρωπώρες διδασκαλίας και διδασκομένων για να εκπαιδεύσουμε νέους , οι οποίοι οδεύουν προς τη μακροχρόνια ανεργία ή την ετεροαπασχόληση . Παράλληλα , ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι , σχεδόν , ανύπαρκτος , ενώ η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι υποβαθμισμένες και λειτουργούν χωρίς συγκεκριμένο προγραμματισμό , που να συνδέεται με τη ζήτηση ειδικοτήτων κατά περιφέρεια της χώρας .

Δε χρειάζεται να τονισθεί πόσο είναι αναγκαίο να διευρυνθεί , ανανεωθεί και εκσυγχρονισθεί η επαγγελματική εκπαίδευση , η διαβίου κατάρτιση και επανεκπαίδευση , καθώς και ο επαγγελματικός προσανατολισμός .

Η ίδια η ζωή και οι ανάγκες της επιβάλλουν τη *στροφή του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε ευρείες ειδικότητες , που έχουν ζήτηση και προοπτική στην αγορά εργασίας .* Η τεχνολογία σήμερα εξελίσσεται με πρωτοφανείς ρυθμούς , έτσι ώστε πολλά επαγγέλματα , εκπαιδευτικές κατευθύνσεις και ειδικότητες αλλοιώνονται , μετεξελίσσονται και υποκαθίστανται . Για το λόγο αυτό , ένα μέρος της εκπαίδευσης , ενδείκνυται να παρέχει γνώσεις γενικής παιδείας και το υπόλοιπο να αποτελεί ευέλικτη μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης σε κατευθύνσεις που προσαρμόζονται στις ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας .

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι σκόπιμο είναι τα προγράμματα σπουδών πολλών ΑΕΙ αλλά και ΤΕΙ να

αναπροσαρμοστούν σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις της τεχνολογίας και κυρίως των εφαρμογών της στην πράξη . Επίσης , ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή . Το σύστημα της πρακτικής άσκησης , της μαθητείας , χρήσιμο θα ήταν να επεκταθεί σε όλα τα επίπεδα των σπουδών .

Βασικό χαρακτηριστικό της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων , αλλά ειδικότερα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι η ευελιξία . Αυτό συνεπάγεται το συνεχές εκσυγχρονισμό και την εναλλαγή των εκπαιδευτικών κατευθύνσεων και προγραμμάτων ανάλογα με τις τάσεις της εργασίας (ισοζύγιο προσφοράς και ζήτησης επαγγελματιών) . Για τον ίδιο σκοπό χρειάζεται να υπάρχουν ευέλικτες δομές στην υλικοτεχνική υποδομή και στο εκπαιδευτικό προσωπικό . Ιδιαίτερα αυτό αφορά τα προγράμματα μέσης και ταχύρυθμης εκπαίδευσης , όπου η κατάρτιση θα πρέπει να γίνεται σε συνεργασία με τις κατά τόπους επιχειρήσεις ή κλαδικούς φορείς στα πλαίσια των τοπικών αναγκών . στην περίπτωση κατά την οποία μια ειδικότητα σε κάποια χρονική στιγμή εμφανίσει στοιχεία κορεσμού στην αγορά εργασίας , τότε θα πρέπει να μετεξελισσεται ή να υποκαθίσταται από μια άλλη , ανάλογα με την τρέχουσα ισορροπία της προσφοράς και ζήτησης εργασίας . Αυτό συνεπάγεται δυνατότητες μετατροπών και εσωτερικής αναδιαρρύθμισης των κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης . Τέτοιες πολιτικές ακολουθούνται με επιτυχία στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα στην Ιρλανδία , η οποία πέτυχε να συρρικνώσει σημαντικά τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που την χαρακτήριζαν .

Η δημόσια επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση και ειδικότερα του ΟΑΕΔ , που χαρακτηρίζεται από υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο θα πρέπει να επεκταθεί σε μεγάλο βαθμό . Για το σκοπό αυτό προτείνεται να πολλαπλασιασθούν οι σημερινές μέσης επαγγελματικής εκπαίδευσης κατά κύριο λόγο σε τεχνικές ειδικότητες και, κατά δεύτερο, σε επαγγέλματα που σχετίζονται με τις υπηρεσίες .

Η ταχύρυθμη κατάρτιση που παρέχεται με επιδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου μέσα από το θεσμό των Κέντρων Επαγγελματικής κατάρτισης (ΚΕΚ) , χρειάζεται σοβαρή αναθεώρηση και κατάλληλο προγραμματισμό . Εκτός από την αδήριτη ανάγκη εξυγίανσης της λειτουργίας του όλου λειτουργικού πλαισίου των ΚΕΚ , χρειάζεται μια γενικότερη

αναπροσαρμογή αυτού του είδους της κατάρτισης που θα στηρίζεται σε κατάλληλο προγραμματισμό των εκπαιδευτικών κατευθύνσεων , με βάση επιστημονικές έρευνες των τάσεων της αγοράς εργασίας .

Οι δημόσιες δαπάνες για ενεργητικές πολιτικές εργασίας και , ειδικότερα , όσον αφορά στην επαγγελματική και τεχνική παιδεία που για πρώτη φορά υιοθετήθηκαν από το 1982 στη χώρα μας , είναι απαραίτητο να αυξηθούν ριζικά , αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι η χώρα μας μαζί με την Ισπανία και τη Μεγάλη Βρετανία δαπανούν το χαμηλότερο ποσοστό χρημάτων συγκριτικά με τα άλλα Ευρωπαϊκά κράτη . Στα πλαίσια και των σχετικών οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης , επιβάλλεται η επέκταση και η εντατικοποίηση της συνεχιζόμενης κατάρτισης ή επανεκπαίδευσης μεγάλου μέρους του εργατικού δυναμικού με τη χορήγηση αυξημένων κονδυλίων για τον ίδιο σκοπό .

Προτείνεται , επίσης , **η θέσπιση ειδικών κινήτρων για τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων από επιχειρήσεις** . Τέτοια κίνητρα θα μπορούσαν να είναι η φορολογική ελάφρυνση , η άμεση επιχορήγηση ή η επιδότηση του επιτοκίου για τη σύναψη μακροπρόθεσμων τραπεζικών δανείων σε παραγωγικές και ειδικότερα σε εξαγωγικές επιχειρήσεις . Παρόμοια κίνητρα θα μπορούσαν , επίσης , να δοθούν για τη δημιουργία «κυψελών επανένταξης » , ατόμων που θα καταρτισθούν και θα μετακινηθούν σε σύγχρονες ειδικότητες .

Κίνητρα και ενισχύσεις θα μπορούσαν να χορηγηθούν σε νέους επιχειρηματίες , οι οποίοι θα εκπαιδευτούν κατάλληλα και θα τους παρασχεθεί δωρεάν ή με χαμηλό κόστος , χώρος και υποδομή για ένα περίπου χρόνο ή και περισσότερο , για να λειτουργήσουν τις επιχειρήσεις τους και να προσλάβουν εργαζομένους . Το ίδιο μπορεί να γίνει με τους Δήμους ή και με διάφορους δημοτικούς φορείς , υπό τον όρο ότι – μακροπρόθεσμα – όσοι έχουν προσληφθεί δε θα μετακινούνται σε μόνιμες θέσεις του Δήμου .

Τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ , σκόπιμο θα ήταν να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευελιξία και δυνατότητες πρόσθετων ή εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης , μέσα από τη διασύνδεσή τους με επιχειρήσεις και την προώθηση ειδικοτήτων που έχουν μεγαλύτερη ζήτηση στην αγορά εργασίας . Τα επιστημονικά πάρκα και η δημιουργία μεταπτυχιακών ειδικοτήτων και κύκλων επιμορφωτικών

σεμιναρίων για ενήλικες , κατά το πρότυπο άλλων χωρών και ,ειδικότερα , της Μεγάλης Βρετανίας και της Ολλανδίας , αποτελούν ένα κατάλληλο οδηγό για το μέλλον .

Επίσης , είναι αναγκαίο να μεταφερθεί ένα μέρος των κερδών από την αυξημένη παραγωγικότητα της υψηλής τεχνολογίας και της βιομηχανίας των γνώσεων , σε δραστηριότητες με έμμεσα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη , όπως είναι η φροντίδα των ηλικιωμένων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες , η δράση κατά των ναρκωτικών , η προστασία του περιβάλλοντος , η βελτίωση της ποιότητας ζωής , η διεύρυνση των δυνατοτήτων της ψυχαγωγίας , η προώθηση της πολιτιστικής παράδοσης και κληρονομιάς , η καλλιέργεια των τεχνών .

Γεγονός πάντως είναι πως η ανεργία δεν αντιμετωπίζεται μεμονωμένα , αλλά απαιτείται έφοδος σε όλες τις εστίες που την προκαλούν . Χρειάζονται πολλαπλού τύπου μέτρα , όπως η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης , η προώθηση του Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης , των τοπικών συμφώνων απασχόλησης , η ενίσχυση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων , η ευελιξία της αγοράς εργασίας , η λήψη καταλλήλων μέσων για τους αλλοδαπούς εργαζομένους – καταγραφή τους , πράσινη κάρτα – η δημιουργία αντικινήτρων για την απασχόληση των συνταξιούχων , η εξέταση της δυνατότητας να καθιερωθεί η μερική απασχόληση στο δημόσιο τομέα , η διευθέτηση και μείωση των ωρών εργασίας , στα πλαίσια των αντίστοιχων διεθνών εξελίξεων . Παράλληλα , σκόπιμη είναι η ενίσχυση της κλαδικής πολιτικής , η προώθηση των επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας που θα συνδυαστούν με κατάλληλη εκπαίδευση σε αντίστοιχα επαγγέλματα , η οποία θα επιτρέπει την εξειδίκευση , αλλά και την ευελιξία στην αγορά εργασίας .

Πάνω από όλα , αναγκαίο είναι για τη μεσομακροπρόθεσμη καταπολέμηση της ανεργίας , να επιτευχθεί ετήσια αύξηση του ΑΕΠ πάνω από 3% . Μια τέτοια αύξηση του ΑΕΠ , εφόσον συνδυαστεί κυρίως με σταδιακή αναπροσαρμογή και διασύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της οικονομίας , της τεχνολογίας και της αγοράς εργασίας αλλά και τη λήψη άλλων επί μέρους μέτρων , όπως η αξιοποίηση του τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 , αποτελεί και το πλέον αποτελεσματικό μέτρο για την αντιμετώπιση της ανεργίας .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2)

ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ
	2000	2001	2002 *
ΙΣΠΑΝΙΑ	14,1	13,0	12,6
ΕΛΛΑΔΑ	11,3	10,9	10,7
ΙΤΑΛΙΑ	10,6	9,5	9,1
ΓΑΛΛΙΑ	9,5	8,7	8,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	7,5	7,5	7,9
ΒΕΛΓΙΟ	7,0	7,1	7,3
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4,0	3,9	4,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	4,7	4,1	4,1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4,3	3,7	4,0
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	2,8	3,6	3,9
ΑΥΣΤΡΙΑ	3,7	3,7	3,6
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	2,6	2,7	2,6
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	9,8	9,9	10,4
ΔΑΝΙΑ	5,2	5,2	5,4
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	5,6	5,2	5,3
Ε.Ε.- 15	8,1	7,7	7,7
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	8,8	8,4	8,4

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης , η ανεργία των νέων (15 – 24 ετών) στη χώρα μας φθάνει το 29,5% (είναι δεύτερη υψηλότερη μετά την Ιταλία) , ενώ η Ελλάδα παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στους ανέργους μακράς διάρκειας (για πάνω από ένα έτος) με 56,7% . Ακόμη έχει καταγραφεί ότι το 45% των Ελλήνων ανέργων είναι νέοι άνεργοι , καθώς αναζητούν εργασία για πρώτη φορά .

(2) Πηγή : Εκτιμήσεις ΔΝΤ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2001) * Πρόβλεψη

ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ⁽³⁾
ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΕΤΟΣ 2000)

ΧΩΡΑ	Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης
ΕΛΛΑΔΑ	7,9 %	15,0 %	9,4 %
ΑΥΣΤΡΙΑ	2,3 %	4,2 %	8,2 %
ΒΕΛΓΙΟ	2,7 %	6,8 %	10,4 %
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	4,3 %	7,9 %	12,7 %
ΔΑΝΙΑ	2,6 %	4,4 %	6,3 %
ΙΣΠΑΝΙΑ	11,2 %	14,4 %	15,4 %
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	5,2 %	11,1 %	19,0 %
ΓΑΛΛΙΑ	5,6 %	9,1 %	15,4 %
ΙΤΑΛΙΑ	6,2 %	10,7 %	12,2 %
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	1,2 %	1,9 %	3,7 %
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1,7 %	2,0 %	4,4 %
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2,6 %	4,8 %	4,3 %
ΣΟΥΗΔΙΑ	3,0 %	5,7 %	8,4 %
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	2,5 %	5,8 %	10,8 %
Ε . Ε .	4,9 %	7,9 %	12,1 %

Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το δεύτερο υψηλό σε πτυχιούχους πανεπιστημίου καταγράφηκε στην Ελλάδα το 2000 , σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής .

Παράλληλα , η έλλειψη ευελιξίας της ελληνικής αγοράς εργασίας έχει ως αποτέλεσμα οι Έλληνες εργαζόμενοι να αλλάζουν λιγότερες φορές εργοδότη σε σχέση με τους άλλους Ευρωπαίους . Όπως επισημαίνουν τα στοιχεία της Κομισιόν , το 15% των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν άνεργοι το 2000 , ενώ ο μέσος όρος ανεργίας στην προαναφερόμενη κατηγορία ήταν στην Κοινότητα μόνο 7,9% . Δηλαδή η Ελλάδα εμφανίζει υπερδιπλάσιο ποσοστό από το μέσο κοινοτικό .

(3) (Πηγή : Εφημ. Ναυτεμπορική , Πέμπτη 14 Φεβρουαρίου 2002) .

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ⁽⁴⁾

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ ΕΡΓΟΔΟΤΗ (ΕΤΟΣ 2000)

ΧΩΡΑ	ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ 1 ΕΤΟΣ	ΜΕΤΑΞΥ 1 ΚΑΙ 2 ΕΤΩΝ	ΑΝΩ ΤΩΝ 2 ΕΤΩΝ
ΕΛΛΑΔΑ	9,6 %	6,1%	84,3%
ΒΕΛΓΙΟ	13,7%	9,3%	77,0%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	14,9%	10,5%	74,6%
ΔΑΝΙΑ	23,2%	13,3%	63,5%
ΙΣΠΑΝΙΑ	20,9%	10,2%	68,9%
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	21,7%	8,7%	69,6%
ΓΑΛΛΙΑ	15,9%	9,7%	74,5%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	21,9%	12,8%	65,3%
ΙΤΑΛΙΑ	11,2%	7,8%	81,0%
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	11,6%	8,6%	79,8%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	20,5%	10,7%	68,8%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	14,7%	9,2%	76,2%
ΣΟΥΗΔΙΑ	15,9%	9,6%	74,5%
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	19,5%	12,3%	68,3%
Ε.Ε	16,4%	10,1%	73,5%

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία , η Ελλάδα εμφανίζει τη μικρότερη κινητικότητα εργαζομένων στο εσωτερικό της χώρας . Με άλλα λόγια οι εργαζόμενοι δεν αλλάζουν εύκολα εργοδότη , διότι προφανώς δεν έχουν καλύτερη πρόταση . Συγκεκριμένα , μόνο το 9,6% των εργαζομένων απασχολείται στον ίδιο εργοδότη λιγότερο από ένα χρόνο . Ο μέσος όρος στην Κοινότητα ήταν 16,4% και στα ΗΠΑ 30% . Επίσης , μόνο το 6,1% των εργαζομένων απασχολείται στον ίδιο εργοδότη λιγότερο από 2 χρόνια έναντι 10,1% στην Κοινότητα , ενώ το 84,3% εργάζεται πάνω από 2 χρόνια στην ίδια επιχείρηση .

(4)(Πηγή : Εφημ. Ναυτεμπορική , Πέμπτη 14 Φεβρουαρίου 2002).

ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁽⁵⁾

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΤΟΣ	
	2000 (%)	2001 (%)
ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	8,6	9,1
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	10,7	10,8
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	14,7	15,8
ΗΠΕΙΡΟΣ	10,6	11,9
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	12,4	11,6
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	5,0	6,7
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	10,2	9,9
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ	13,6	13,3
ΑΤΤΙΚΗ	12,2	10,4
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	9,3	8,1
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	7,4	6,0
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	10,4	9,7
ΚΡΗΤΗ	6,7	5,7
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	11,1	10,2

Τη μεγαλύτερη μείωση στο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με το β' τρίμηνο του 2000 παρουσίασαν οι περιφέρειες Αττικής , Πελοποννήσου και Β. Αιγαίου . Τα χαμηλότερα , συγκριτικά , ποσοστά παρουσίασαν οι περιφέρειες Κρήτης , Β. Αιγαίου και Ιονίων νήσων , ενώ τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρουσίασαν οι περιφέρειες Ν. Αιγαίου , Στερεάς Ελλάδας , Εύβοιας και Ηπείρου .

(5)(Πηγή : Εφημ. Το Βήμα Πέμπτη 7 Φεβρουαρίου 2002) .

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ⁽⁶⁾

ΕΤΟΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ (%)	ΘΗΛΕΙΣ (%)	ΣΥΝΟΛΟ (%)
1998 I	7,9	17,5	11,7
II	7,0	16,5	10,8
III	6,8	16,8	10,7
IV	7,3	17,3	11,3
1999 I	8,0	17,7	11,9
II	7,6	17,9	11,7
III	7,6	17,6	11,6
IV	8,3	18,6	12,4
2000 I	7,9	18,2	12,1
II	7,3	16,7	11,1
III	7,0	16,3	10,7
IV	7,0	16,1	10,7
2001 I	7,2	16,3	10,9
II	6,7	15,4	10,2

Στο 10,2% υποχώρησε η ανεργία την άνοιξη του 2001 , από 11,1% που ήταν την άνοιξη του 2000 . Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας , οι άνεργοι κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2001 ανήλθαν σε 444.700 άτομα , 46.000 λιγότεροι σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2000 .

Ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας κατά το 2001 , στο δεύτερο τρίμηνο του 2001 η απασχόληση μειώθηκε κατά 0,7% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2000 , παρά την αύξηση της μισθωτής απασχόλησης κατά 2,3% .

(6) (Πηγή : Εφημ. Το Βήμα , Πέμπτη 7 Φεβρουαρίου 2002) .

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΟΡΙΣΜΟΙ

Με τον όρο «μετανάστευση», εννοούμε τη μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου, μιας κοινωνικής ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Η προσωρινή εγκατάσταση έχει το στοιχείο, βέβαια, κάποιας μακράς διάρκειας, τουλάχιστον μεγαλύτερης από μια απλή μετακίνηση σε καθημερινή ή τακτική χρονικά βάση. Το άτομο έχει σκοπό να μεταφέρει και το νοικοκυριό του στο νέο τόπο εγκατάστασης ή αν αυτό είναι δύσκολο δημιουργεί εκεί καινούργιο.

Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μια περιοχή, η μετανάστευση είναι μια από τις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (ή τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού. Ως χαρακτηριστική μορφή κίνησης προσώπων, αποτελεί ένα από τα κύρια είδη της γεωγραφικής κινητικότητας.

Η αντιμετώπιση, όμως, των αλλοδαπών ως ενιαία κοινωνική ομάδα, δίνει μια λανθασμένη εικόνα της μετανάστευσης. Για αυτό το λόγο, είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε ποιες είναι οι βασικές κατηγορίες μεταναστών.

Ως οικονομικοί μετανάστες εννοούνται εκείνοι των οποίων βασικός στόχος είναι η εύρεση εργασίας και οι οποίοι έχουν άδεια παραμονής και εργασίας. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται ομογενείς, πολίτες χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εποχιακά νόμιμα εργαζόμενοι . . .

Με τον όρο «λαθρομετανάστες», ορίζουμε εκείνους, οι οποίοι, χωρίς κανένα κριτήριο νομιμότητας εισέρχονται στη χώρα ή παραμένουν σε αυτή, όταν εκλείπουν οι λόγοι νόμιμης παραμονής τους, όπως οι πολιτικοί πρόσφυγες των οποίων η αίτηση για πολιτικό άσυλο απορρίφθηκε, οι αλλοδαποί φοιτητές οι οποίοι εργάζονται . . .

Τέλος, πολιτικοί πρόσφυγες είναι εκείνοι οι οποίοι για λόγους πολιτικούς (αντίδραση προς το ολοκληρωτικό καθεστώς

της χώρας τους) ,αναζητούν προστασία μέσω της χορήγησης πολιτικού ασύλου .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Με κριτήριο το κράτος , σαν γεωγραφική περιοχή παρατήρησης και μελέτης της μεταναστευτικής κίνησης , διακρίνουμε τη διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση .

Διεθνής ή εξωτερική μετανάστευση είναι η μεταναστευτική κίνηση από ένα κράτος σε ένα άλλο .

Εσωτερική μετανάστευση είναι η μεταναστευτική κίνηση από ένα οικισμό σε ένα άλλο μέσα στα όρια του ίδιου κράτους .Ιδιαίτερη μορφή της εσωτερικής μετανάστευσης αποτελεί η αστυφιλία .

Με κριτήριο την προβλεπόμενη , κατά την αναχώρηση , διάρκεια παραμονής διακρίνουμε τη μετανάστευση σε **μόνιμη** και **προσωρινή** .

Με κριτήριο τη μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής του μετανάστη , διακρίνουμε τη μετανάστευση σε συντηρητική και καινοτόμο .

Συντηρητική είναι η μετανάστευση που διατηρεί αμετάβλητο τον τρόπο ζωής που ακολουθείτο πριν από την αναχώρηση .

Καινοτόμος είναι αντίθετα εκείνη που μεταβάλλει τον τρόπο ζωής του μετανάστη π.χ. η περίπτωση χωρικού που γίνεται βιομηχανικός εργάτης στον τόπο εγκατάστασής του .

Με κριτήριο το βαθμό εξάρτησης από τη φύση , σαν προσδιοριστικό παράγοντα της απόφασης για μετανάστευση , διακρίνουμε την αρχαϊκή και τη σύγχρονη .

Αρχαϊκή είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την εποχιακή ή μόνιμη εξάντληση των φυσικών πόρων . Παράδειγμα αρχαϊκής μετανάστευσης είναι ο νομαδισμός .

Η σύγχρονη μετανάστευση προκαλείται από οικονομικά αίτια και είναι – κατά κανόνα – καινοτόμος .

Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης μπορούμε να διακρίνουμε τρεις μορφές : τη εκούσια , την αναγκαστική και τη βίαιη .

Εκούσια είναι η μετανάστευση που αποτελεί προϊόν ελεύθερης βούλησης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου .

Αναγκαστική είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού .

Η βίαιη μετανάστευση είναι μια μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται – συνήθως – από τις αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια εκλογής στους μετακινούμενους . Τα άτομα που μετακινούνται με αυτό τον τρόπο χαρακτηρίζονται , πολλές φορές , ως πρόσφυγες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ .

A) ΕΥΡΩΠΗ

Σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι περίπου 80 εκατομμύρια άνθρωποι είναι μετανάστες , ζουν δηλαδή μόνιμα ή για μεγάλα χρονικά διαστήματα έξω από τη χώρα τους . Με κριτήρια την ένταση , σημασία και αντιμετώπιση της μετανάστευσης , οι χώρες της Δύσης μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες . Στην πρώτη ανήκουν τα κράτη , τα οποία συστήθηκαν από Ευρωπαίους μετανάστες (Αυστραλία , Νέα Ζηλανδία , Καναδάς και ΗΠΑ) . Οι χώρες αυτές εξακολουθούν να αποτελούν τους σημαντικότερους προορισμούς μεταναστών στον κόσμο . Έχουν αναπτύξει καλά θεσμοθετημένα προγράμματα για μετανάστες και οι πολιτικές είναι αποτέλεσμα διεργασιών μέσω ενός καλά οργανωμένου δικτύου ομάδων πίεσης .

Σε μια δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης , οι οποίες αντιμετώπισαν το φαινόμενο της μετανάστευσης ουσιαστικά μόνο στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα . Οι χώρες αυτές δέχθηκαν πολλούς μετανάστες από πρώην αποικίες τους ή στρατολόγησαν μετανάστες ως προσωρινά φθηνά εργατικά χέρια . Η πλειοψηφία των πολιτών των χωρών αυτών δεν αποδέχεται τη μετανάστευση ως επιθυμητή ή αναγκαία και το ζήτημα της μετανάστευσης αποτελεί σημείο έντονης αντιπαράθεσης πολύ συχνότερα από ό,τι στις χώρες της πρώτης κατηγορίας .

Μια Τρίτη κατηγορία αποτελούν οι χώρες της Νότιας Ευρώπης (Πορτογαλία , Ισπανία , Ιταλία , Ελλάδα) , που από τη δεκαετία του 60 μέχρι τη δεκαετία του 90 μετατράπηκαν από χώρες αποστολής σε χώρες υποδοχής μεταναστών .

Τη δεκαετία του 50 ,μετανάστες από τις ευρωπαϊκές αποικίες άρχισαν να φθάνουν στην Ευρώπη . Τη δεκαετία του 60 η μετανάστευση αφορά πλέον στρατολόγηση εργατικών χεριών από διάφορες χώρες . Η Γερμανία ,όπου έγινε και η πιο οργανωμένη προσπάθεια προσέλκυσης μεταναστών , σύναψε ειδικές

συμφωνίες με τις Ιταλία ,Ισπανία ,Τουρκία , Μαρόκο , Πορτογαλία , Γιουγκοσλαβία και Ελλάδα (το 1955) .

Με το τέλος της ραγδαίας οικονομικής ανάπτυξης τη δεκαετία του 70 αντιστράφηκε η στάση των αναπτυσσόμενων χωρών προς τη μετανάστευση . Τις προσπάθειες προσέλκυσης μεταναστών διαδέχθηκαν μέτρα που απέβλεπαν στην επιστροφή των μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους . Τα μέτρα αυτά , ωστόσο , είχαν μικρή αποτελεσματικότητα , αφού και τη δεκαετία του 80 ο αριθμός των μεταναστών στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά τρεις πηγές : την οικογενειακή ενοποίηση , την υψηλή γεννητικότητα και χαμηλή θνησιμότητα του σχετικά νεαρής ηλικίας μεταναστών , καθώς και τον αυξανόμενο αριθμό προσφύγων .

Η κατάρρευση του Ανατολικού μπλοκ στο τέλος της δεκαετίας του 80 και αρχές της δεκαετίας του 90 πυροδότησε ένα σημαντικό κύμα μετανάστευσης στις χώρες της Δυτικής και Νότιας Ευρώπης . Ο ετήσιος αριθμός των νόμιμα εισερχομένων ξένων (από διάφορες χώρες) σε 10 χώρες της Δυτικής Ευρώπης το 1983 ,ήταν 561.500 , κορυφώθηκε στο 1.700.000 το 1992 και μειώθηκε κάπως στο 1.500.000 το 1993 . Οι περισσότεροι πήγαν στη Γερμανία ,τη Γαλλία και την Ελβετία .

B) ΕΛΛΑΔΑ :

Μελέτη των κρατικών αρχείων , αλλά και εργασιών κοινωνικών επιστημόνων για τη νεότερη ιστορία του ελληνικού κράτους αναδεικνύει την ιστορική διάσταση του φαινομένου της μετανάστευσης στην Ελλάδα .

Είναι ενδεικτικά τα στοιχεία για ένα εκατομμύριο μη γηγενείς που καταφθάνουν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων , για 25.000 άτομα που μετακινούνται από την Αν. Ρωμυλία (Βουλγαρία) στην Ελλάδα με τη συμφωνία του 1919 , για 1.400.000 Έλληνες από τη Μικρά Ασία , τον Πόντο και την Καππαδοκία μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και για 350.000 Κωνσταντινοπολιτών στη δεκαετία του 1950 , όπως και το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής παροικίας στην Αίγυπτο , μετά την πτώση του Φαρούκ . Σε αυτές τις περιπτώσεις το ελληνικό κράτος δέχθηκε τα μεταναστευτικά κύματα χωρίς να χρειασθεί να διαφοροποιήσει τη μεταναστευτική πολιτική της αφομοίωσης και της ομογενοποίησης , ακόμη και όταν επρόκειτο

για άτομα που δεν ήταν ομογενείς και τα οποία επέλεγαν την ένταξή τους σε προγράμματα εξελληνισμού και θρησκευτικής αφομοίωσης .

Το γεγονός ότι σε αυτές τις περιόδους τα κύματα μετανάστευσης ήταν μεγάλα και το κράτος αποδεχόταν την ενσωμάτωσή τους , δεν οφείλεται μόνο σε εξωτερικές πολιτικές συγκυρίες . Το ελληνικό κράτος ήταν αρωγός σε μια ανάλογη δράση με πολιτικές που είχαν να κάνουν με τις ανάγκες κοινωνικο-πολιτικής συσπείρωσης και εξάπλωσης επιρροής στα Βαλκάνια και, κυρίως , με τη σημασία της αξιοποίησης του κεφαλαίου των μεταναστών-προσφύγων (οικονομικό κεφάλαιο-τεχνογνωσία) . Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου μέχρι τη δικτατορία του Μεταξά συνδέεται με την προσφορά αυτών των ανθρώπων .

Κατά τον ίδιο τρόπο η εκ νέου ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας μετά τις αρχές της δεκαετίας του 1970 , προκάλεσε εν μέρει το ρεύμα της παλιννόστησης από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης .

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 και μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980 , η οικονομική κρίση στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης , οι επενδύσεις στην ελληνική οικονομία και κατ'επέκταση , η ανάγκη για εργατικά χέρια , δημιούργησαν δύο μεταναστευτικά ρεύματα προς την Ελλάδα .

Ένα κύμα παλιννόστησης κυρίως (επέστρεψαν μέχρι το 1985 , 617.000 Έλληνες μετανάστες) , αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων από χώρες του Τρίτου Κόσμου(Αφρική , Ασία) , οι οποίοι έβρισκαν εργασία σε βιομηχανία , εμπόριο και υπηρεσίες , σε εργασίες χαμηλού γοήτρου , συνήθως ανθυγιεινές και κακοπληρωμένες . Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ το 1991 , επρόκειτο για 130.000 αλλοδαπούς με τις οικογένειές τους , ενώ οι νόμιμα εργαζόμενοι ήταν περίπου 24.000 , σύμφωνα με το Υπουργείο Εργασίας . Άλλες έρευνες τους υπολογίζουν σε 410.000 άτομα .

Από το τέλος της δεκαετίας του 1980 , όμως , το μεταναστευτικό ρεύμα προς την Ελλάδα αυξάνει . Προέρχεται , κυρίως , από την πρώην ΕΣΣΔ (Πόντιοι) και τις λοιπές ανατολικές χώρες , ενώ το άνοιγμα των συνόρων μας με την Αλβανία , στις αρχές της δεκαετίας του 1990 , προκάλεσε ένα τεράστιο κύμα μεταναστών , το οποίο υπολογίζεται περίπου στο μισό

εκατομμύριο , αριθμός πολύ μεγαλύτερος από το σύνολο των αλλοδαπών που ζούσαν μέχρι τότε στην Ελλάδα . Παράλληλα , παρατηρείται κάτι αξιοπρόσεκτο στη μεταναστευτική πολιτική . Μετά το 1987 καταγράφεται μείωση των αδειών εργασίας για αλλοδαπούς . Μετά το 1989 το πρόβλημα εντείνεται καθώς η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα συντηρεί την παράνομη μετανάστευση , κατευθύνοντας τους νέους μετανάστες στην παραοικονομία ⁽⁷⁾ .

(7) «Μαρβάκης Αθ., (2001) Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα Ελληνικά γράμματα σελ.205 ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Τους παράγοντες που οδηγούν στη μετανάστευση μπορούμε να τους κατατάξουμε ανάλογα με τα εξωτερικά και αναντίρρητα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά τους . Με βάση αυτά μπορούμε να διακρίνουμε τις ακόλουθες κατηγορίες : **Φυσικούς παράγοντες , οικονομικούς παράγοντες , κοινωνικούς παράγοντες** .

Εξετάζοντας τους **φυσικούς παράγοντες** που προκαλούν τη μετανάστευση βλέπουμε ότι η σημασία τους είναι μεγαλύτερη ,όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της τεχνολογίας και,επομένως ,εντονότερη η εξάρτηση του πληθυσμού από τη φύση και την εγχώρια παραγωγή . Σε αυτή την περίπτωση , όταν η συγκεκριμένη χώρα πλήττεται από θεομηνίες ,φυσικές καταστροφές ,όπως ξηρασία , πλημμύρες , σεισμούς ... η επιβίωση στις περιοχές που έχουν πληγεί είναι δύσκολη και οι κάτοικοι αναγκάζονται να μεταναστεύσουν είτε στο εσωτερικό , είτε στο εξωτερικό .

Βέβαια , καθοριστικοί παράγοντες που προκαλούν τη μετανάστευση παραμένουν **οι οικονομικοί** . Σε χώρες οι οποίες χαρακτηρίζονται από το **χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης** είτε λόγω εσωτερικών προβλημάτων , είτε λόγω ανεπάρκειας ή και έλλειψης πλουτοπαραγωγικών πηγών ,είτε λόγω ιδιόμορφων κλιματολογικών συνθηκών , είτε λόγω μακροχρόνιας παραμονής τους υπό καθεστώς εξάρτησης από άλλες χώρες ,είτε λόγω αδυναμίας να κατανοήσουν τις νέες διαμορφούμενες συνθήκες στους τομείς της νέας οικονομίας , παρατηρούνται τεράστια προβλήματα απασχόλησης του εργατικού δυναμικού . Το πρόβλημα αυτό διογκώνεται και από το γεγονός ότι οι περισσότερες από τις χώρες αυτές αντιμετωπίζουν και έντονο το πρόβλημα του υπερπληθυσμού σε αντίθεση με τα προβλήματα υπογεννητικότητας των ανεπτυγμένων χωρών και , ειδικότερα , αυτών της Δύσης .

Σε αυτές , λοιπόν , τις χώρες παρατηρούνται τεράστια ποσοστά ανεργίας , τα οποία δεν είναι δυνατό να μειωθούν λόγω της έλλειψης παραγωγικών δυνατοτήτων . Οι κάτοικοί τους ζουν κάτω από τα επίπεδα της φτώχειας ,εφόσον και αυτοί οι οποίοι

εργάζονται αμείβονται με **πολύ χαμηλούς μισθούς** , που δεν επαρκούν για αξιοπρεπή διαβίωση . Αναγκάζονται , κατά συνέπεια , να μεταναστεύσουν αναζητώντας την ευκαιρία μιας καλύτερης ζωής .

Βέβαια , καθοριστικό ρόλο για τη δημιουργία , τη συντήρηση και τη διόγκωση της μετανάστευσης διαδραματίζουν και **οι κοινωνικοί παράγοντες** , οι οποίοι σχετίζονται με **τις πολιτικές , θρησκευτικές και εθνικές αντιδικίες και διαμάχες** .

Η κατάρρευση των καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης επέφερε αλυσιδωτές επιπτώσεις τόσο στην πολιτειακή , όσο και την οικονομική τους δομή . Κατά τη διαδικασία εδραίωσης της νέας μορφής εξουσίας επήλθαν εθνικιστικές αντιδράσεις , έξαρση του εθνικισμού , πολιτικές διώξεις κατά των υποστηρικτών του προηγούμενου καθεστώτος , αλλά και άνοιγμα των συνόρων και δυνατότητα ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών , που ήταν δύσκολη με τις προηγούμενες πολιτικές συνθήκες . Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων επέτρεψε τη δημιουργία μεταναστευτικού ρεύματος από τις χώρες αυτές προς τη Δύση για την ανεύρεση καλύτερων συνθηκών ζωής , αλλά και την αποφυγή των διώξεων για πράξεις και παραλήψεις των οπαδών της προγενέστερης κατάστασης πραγμάτων .

Βέβαια , οι πολιτικές διώξεις αποτελούν σημαντική παράμετρο διόγκωσης της μετανάστευσης και σε χώρες στις οποίες δεν υπάρχουν δημοκρατικά πολιτεύματα , εκεί όπου παραβιάζονται σε καθημερινή βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα ,εκεί όπου η ελευθερία έκφρασης αποτελεί φενάκη . Οι αντιφρονούντες προς τα ολοκληρωτικά καθεστώτα αυτών των χωρών αναγκάζονται να μεταναστεύσουν για να αποφύγουν τις συνέπειες τις διαφωνίας τους με το καθεστώς προς άλλες χώρες ,οι οποίες είναι πρόθυμες να τους δεχθούν και να τους παράσχουν άσυλο .

Η ίδια κατάσταση επικρατεί και σε χώρες με θεοκρατικά πολιτεύματα , όπως και σε χώρες των οποίων η πολιτειακή λειτουργία εδραιώνεται σε κάποιο κυρίαρχο θρησκευτικό δόγμα . Η φανατική προσήλωση των οπαδών αυτών των δογμάτων στις επιταγές τους αναγκάζει τους πιστούς άλλων θρησκευτικών αντιλήψεων ή και τους αντιφρονούντες με την τακτική που ακολουθείται ,παρόλη τη συμφωνία τους για θέματα καθαρά θρησκευτικά με το κυρίαρχο δόγμα να ακολουθούν το δρόμο της

μετανάστευσης για να αποφύγουν τις διώξεις που συνεπάγονται τα «πιστεύω» τους .

Βέβαια καθοριστικής σημασίας παράγοντα για τη διόγκωση των μεταναστευτικών ρευμάτων αποτελούν οι περιφερειακοί και τοπικοί πόλεμοι . Οι κάτοικοι των εμπλεκόμενων χωρών για να αποφύγουν τις συνέπειες ενός πολέμου καταφεύγουν κατά κύματα σε όμορες – αρχικά – χώρες ως ενδιάμεσο τις περισσότερες φορές σταθμό προς τη « Γη της Επαγγελίας » . Τελευταίο δείγμα αυτού του μεταναστευτικού παράγοντα αποτελεί ο πόλεμος στο Αφγανιστάν , μετά το τρομοκρατικό κτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 .

Εξετάζοντας όλους τους παράγοντες που προκαλούν έξαρση των μεταναστευτικών ροών στην εποχή μας καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οφείλεται σε συνδυασμό πολλών παραγόντων , όπως η παγκοσμιοποίηση , η κυριαρχία της οικονομίας της αγοράς και η συνακόλουθη υποχώρηση του κράτους – πρόνοιας , η μεγέθυνση του χάσματος μεταξύ Βορρά – Νότου , η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού , η αυξανόμενη δύναμη των πολυεθνικών , οι περιφερειακοί και τοπικοί πόλεμοι . Τα στοιχεία που δίνουν οι διεθνείς οργανισμοί (Παγκόσμια Τράπεζα , Διεθνές Νομισματικό Ταμείο , ΕΕ , Διεθνής Οργάνωση Εργασίας , Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ ...) είναι αποκαλυπτικά .

Ο πλούτος των εθνών σήμερα έχει επταπλασιασθεί από το 1945 , ενώ την ίδια στιγμή οι φτωχοί είναι περισσότεροι από ό,τι 50 χρόνια πριν . Ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα το 1988, ήταν : Αν. Ασία 278,3 εκατ. , Νότια Ασία 522 εκατ. , Υποσαχάρια Αφρική 290,9 εκατ. , Λατ. Αμερική 78,2 εκατ. , Β. Αφρική 5,5 εκατ. , Ευρώπη και Κεντρική Ασία 24 εκατ .

Την ίδια στιγμή το ένα έκτο του πληθυσμού της Γης , κυρίως οι λαοί της Βορείου Αμερικής , της Ευρώπης και της Ιαπωνίας έλαβαν το 80% του παγκοσμίου εισοδήματος (70 δολ. την ημέρα) , όταν το 57% του πληθυσμού στον κόσμο , που ζει στις 63 φτωχότερες χώρες , έλαβε το 6% του εισοδήματος (λιγότερο από 2 δολ . την ημέρα) .

Επιπλέον , το εισόδημα ανάμεσα στο πλουσιότερο και φτωχότερο πέμπτο του παγκόσμιου πληθυσμού ήταν 74 προς 1 το 1977 σε σχέση με 30 προς 1 , που ήταν το 1960 .

Η ραγδαία αύξηση των ανισοτήτων , όμως , δεν αφορά μόνο τις φτωχές , αλλά και τις πλούσιες χώρες . Στη Βρετανία ο αριθμός των οικογενειών που ζουν κάτω από το όριο φτώχειας αυξήθηκε κατά 60% τη δεκαετία του 80 και στην Ολλανδία κατά 40% .

Στην Αμερική ένας στους οκτώ Αμερικανούς ζει κάτω από το όριο της φτώχειας , μόλις με 8.316 δολ . το χρόνο και με 13.003 μια τριμελής οικογένεια τη στιγμή που οι 400 πλουσιότεροι Αμερικανοί έχουν περιουσία που αγγίζει το ένα ένατο του συνολικού αμερικανικού ΑΕΠ . Στη Ρωσία , επίσης, το εισόδημα του πλουσιότερου 20% είναι 11 φορές μεγαλύτερο από το εισόδημα του 20% των φτωχότερων .

Και σε όλα τα παραπάνω πρέπει να συνυπολογισθεί και η ανεργία που από 2% στη Δυτική Ευρώπη το 1970 έφτασε στο 12% τη δεκαετία του 90 , στην Ιαπωνία από 1% σε 4% και σε παγκόσμιο επίπεδο οι άνεργοι υπολογίζονται σε 150 εκατ.

Ταυτόχρονα το ένα πέμπτο του πληθυσμού στον κόσμο , που ζει στις χώρες με το υψηλότερο εισόδημα , ελέγχει το 86% των παγκόσμιων εξαγωγών , το 68% των ξένων άμεσων επενδύσεων και το 74% των τηλεφωνικών γραμμών .

Το φτωχότερο , όμως, ένα πέμπτο ελέγχει μόλις το 1% στους παραπάνω τομείς και είναι υπερχρεωμένο . Η Λατ. Αμερική , για παράδειγμα , χρωστά 205 τρις. δηλ. το 36% του ΑΕΠ , ενώ οι χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής χρωστούν 78,6 δις. , το 83% του ΑΕΠ . Συνολικά το χρέος όλων των αναπτυσσομένων χωρών αυξήθηκε από 6,9% του ΑΕΠ το 1971 σε 37,3% το 1998 .

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα δεν είναι , λοιπόν , τυχαία η έξαρση των μεταναστευτικών ροών την τελευταία εικοσαετία .

Το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού , δηλαδή πάνω από 100 εκατομμύρια άνθρωποι , ζει σήμερα μακριά από τη χώρα στην οποία γεννήθηκε . Το 50% από αυτούς υπολογίζεται ότι είναι οικονομικοί πρόσφυγες και οι υπόλοιποι πρόσφυγες , άτομα δηλαδή που βρίσκονται μακριά από τη χώρα υπηκοότητάς τους λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής , θρησκείας , εθνικότητας και πολιτικών πεποιθήσεων .

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΗΕ , ένας σημαντικός επίσης παράγοντας που συμβάλλει στη μετανάστευση είναι η **πληθυσμιακή έκρηξη** , κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες . Η μετανάστευση ανάμεσα στις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από αυτή του Νότου προς το Βορρά . Πριν από 40 χρόνια , το 77% της παγκόσμιας πληθυσμιακής αύξησης οφειλόταν στις αναπτυσσόμενες χώρες , ποσοστό που σήμερα φθάνει το 95% .

Τέλος στους παράγοντες που συμβάλλουν στην ενίσχυση των μεταναστευτικών ροών πρέπει να αναφερθούν :

Η αποδιάρθρωση των τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις χώρες του Τρίτου Κόσμου από τη δραστηριότητα των πολυεθνικών εταιρειών , που οδηγεί σε οικονομικό και κοινωνικό παραγκωνισμό των τοπικών και μικρών παραγωγών . Οι μικροί ιδιοκτήτες στην αγροτική παραγωγή αδυνατούν να ανταγωνισθούν τις μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις και οι μικρές επιχειρήσεις τα εργοστάσια συναρμολόγησης των δυτικών πολυεθνικών . Έτσι , είτε γίνονται μισθωτοί στις μεγάλες επιχειρήσεις , είτε μετατρέπονται σε ένα μετακινούμενο τοπικά , εθνικά ή παγκόσμια εργατικό δυναμικό .

Ένα ποσοστό του ανθρώπινου δυναμικού που μεταναστεύει αφορά ειδικευμένους εργαζόμενους . Τα τελευταία χρόνια , στο πλαίσιο της διεθνοποίησης των αγορών , έχουν υπογραφεί μεταξύ των κρατών πολλές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών , οι οποίες εκτός από τις ροές κεφαλαίων και πληροφοριών αφορούν και αυξημένες μετακινήσεις ειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού .

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση , για παράδειγμα , η **ανάγκη για εξειδικευμένα επιστημονικά στελέχη** , ιδίως στον τομέα των νέων τεχνολογιών , έχει οδηγήσει στην εγκατάλειψη της μηδενικής μετανάστευσης και στην επιστροφή στη λογική μετανάστευση , σε μια ελεγχόμενη και ευέλικτη διαχείριση των ξένων εργατικών χεριών . Έτσι , η Γερμανία έχει ήδη ανακοινώσει την πρόθεσή της να προσελκύσει 20.000 ξένους εργαζόμενους στον τομέα της πληροφορικής από την Ινδία και στην ίδια κατεύθυνση κινείται η Γαλλία και οι άλλες χώρες ⁽⁸⁾ .

(8)«Ναξάκης Χ.,Χλέτσος Μ.,(2001), Μετανάστες και Μετανάστευση, Αθήνα, Πατάκης σελ65 ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η μετανάστευση παρουσιάζεται ως αιτία δημιουργίας ή ως αποτέλεσμα κοινωνικών προβλημάτων από τη στιγμή που λαμβάνει τέτοιες διαστάσεις που διαταράσσουν την κοινωνική ισορροπία ενός κοινωνικού συνόλου .

Η αθρόα εισαγωγή μεταναστών μπορεί να επιφέρει δημογραφικές ανακατατάξεις και κοινωνικά προβλήματα στις χώρες εισαγωγής . Βέβαια , η έκθεση του ΟΗΕ για τον παγκόσμιο πληθυσμό επισημαίνει ότι , αν η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει να διατηρήσει τη σημερινή αναλογία ενεργού προς γηράσκοντα πληθυσμό σταθερή ως το 2025 θα χρειαστεί 153 εκατομμύρια μετανάστες . Όσο αφορά στην Ελλάδα , σύμφωνα με την ίδια έκθεση , το 2015 θα έχει 14,2 εκατομμύρια κατοίκους , από τους οποίους τα 3 ως 3,5 εκατομμύρια θα είναι αλλοδαποί , μη προερχόμενοι από την ΕΕ .

Με βάση στοιχεία της ΕΣΥΕ , το 1999 σημειώθηκε αύξηση του ελληνικού πληθυσμού κατά 18.000 άτομα , από τα οποία 14.000 είναι μετανάστες . Από τις 100.000 περίπου γεννήσεις το χρόνο , οι 15.000 αφορούν αλλοδαπές οικογένειες . Στα δημοτικά σχολεία δε το έτος 1998-1999 φοιτούσαν 13.584 παιδιά αλλοδαπών . Στο σύνολο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το 1995-1996 φοιτούσαν 47.700 , για να φθάσουν σε 67.200 το σχολικό έτος 1997-1998 , δηλαδή το 4,6% του μαθητικού πληθυσμού .

Την οκταετία 1991-1998 η καθαρή εισροή πληθυσμού έφτασε τις 296.000 , ήταν δηλαδή 12 φορές μεγαλύτερη από τη φυσική αύξηση του πληθυσμού (25.000) . Συνολικά , την 28ετία 1971-1998 η καθαρή εισροή πληθυσμού (877.000) ήταν περίπου ίση με τη φυσική αύξηση του πληθυσμού (934.000) , γεγονός που σημαίνει ότι χωρίς τη συνεισφορά των μεταναστών ο πληθυσμός της χώρας , που είναι σήμερα περίπου 10.500.000 , δεν θα έφθανε τα 10.000.000.

Αρκετά σημαντική είναι η συμβολή των μεταναστών στη διατήρηση της μικρής υπεροχής των γεννήσεων έναντι των θανάτων τη δεκαετία του 90 . Χωρίς τις γεννήσεις αυτές θα είχαμε φυσική μείωση αντί για φυσική αύξηση του πληθυσμού .

Η εισαγωγή μεταναστών επιφέρει στεγαστικά προβλήματα στους οικισμούς όπου υπάρχει μεγάλη συγκέντρωσή τους , με αποτέλεσμα οι συνθήκες διαβίωσής τους να είναι προβληματικές και να δημιουργούνται προβλήματα υγιεινής , κίνδυνοι μεταδοτικών ασθενειών και γενικότερων προβλημάτων για τη δημόσια υγεία .

Αυτή η πύκνωση του πληθυσμού σε σημεία που δεν είχε προβλεφθεί να υποδεχθούν ένα τόσο μεγάλο αριθμό ατόμων , σε συνδυασμό με **τα προβλήματα κοινωνικής τους ένταξης , λόγω των προβλημάτων αποδοχής τους από το νέο κοινωνικό σύνολο** και η προσπάθειά τους να επιβιώσουν σε ένα αρχικά εχθρικό για αυτούς περιβάλλον , οδηγεί στην αύξηση των κρουσμάτων **βίας και εγκληματικότητας** .

Από τους 8.000 περίπου κρατούμενους στις φυλακές , το 46-47% είναι αλλοδαποί (3.689 επί 7.965 την 16-5-2000) σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης . Όμως , όπως προκύπτει από τις στατιστικές του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης , τα ποσοστά αυτά διόλου δεν αντιστοιχούν στη συμμετοχή των αλλοδαπών στην εγκληματικότητα που καταγράφεται .

Με βάση τα στοιχεία αυτά η εγκληματικότητα κυμαίνεται σε ποσοστά χαμηλότερα από αυτά της αναλογίας τους στον πληθυσμό , με εξαίρεση κάποια σοβαρά αδικήματα , όπου εμφανίζει αυξημένα ποσοστά , τα οποία , όμως και πάλι δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τους αριθμούς των κρατουμένων στις φυλακές .

Το έτος 1997 , μια περίοδο που υπήρχε υπερπροβολή από τα ΜΜΕ των περιστατικών παραβατικότητας των αλλοδαπών , με αποτέλεσμα την πρόκληση υστερίας στον πληθυσμό , σύμφωνα με τα στοιχεία που είχε δώσει στη δημοσιότητα το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης , στο σύνολο των σοβαρότερων αδικημάτων που είχαν διαπραχθεί τα τρία τελευταία χρόνια , η συμμετοχή των Ελλήνων παραβατών ήταν από 84-87% , ενώ αντίστοιχα αυτή των αλλοδαπών 13-16% . Παίρνοντας την τελευταία χρονιά , το 1996 , η συμμετοχή των αλλοδαπών στη σοβαρή εγκληματικότητα ανέρχεται σε 15% .

Στα ειδικότερα αδικήματα , σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά , για το 1996 , οι αλλοδαποί συμμετείχαν :

- Στις ανθρωποκτονίες κατά 20%
- Στις ληστείες κατά 21%
- Στους βιασμούς κατά 11%
- Στα ναρκωτικά κατά 11%

Την ίδια περίοδο (1/12/1996) στις φυλακές κρατούνται 5.427 άνθρωποι , εκ των οποίων 1974 αλλοδαποί (ποσοστό 36,4%) .

Δύο χρόνια αργότερα , χωρίς να υπάρχουν θεαματικές αυξήσεις της εγκληματικότητας , το ποσοστό των κρατουμένων αλλοδαπών έχει ξεπεράσει το 45% (1/9/1998 : 7.129 κρατούμενοι εκ των οποίων 3.221 αλλοδαποί) .

Η μεταναστευτική ροή προκαλεί σταδιακά πρόβλημα στην αγορά εργασίας . Ενώ δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας , η ζήτηση μεγαλώνει απότομα χωρίς η προσφορά να μπορεί να ακολουθήσει τους ανάλογους ρυθμούς , με αποτέλεσμα να δημιουργείται αρχικά ανεργία , που αφορά , συνήθως , το ντόπιο εργατικό δυναμικό αρχικά αλλά επεκτείνεται σε όλο το κοινωνικό σύνολο , καθώς επέρχεται κορεσμός στην παραγωγή και αγορά αγαθών .

Όλες αυτές οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στις χώρες υποδοχής , μπορούν να οδηγήσουν σε έξαρση του **εθνικισμού , την εξάπλωση ρατσιστικών αντιλήψεων** και εκδηλώσεων , που καταλήγουν πολύ συχνά σε εκδηλώσεις βίας και τρομοκρατίας .

Βέβαια , οι επιπτώσεις της μετανάστευσης είναι πολυποίκιλες και εξίσου δυσμενείς και για τη χώρα από την οποία αναχωρούν οι μετανάστες . Λαμβάνοντας υπόψη μας **το παράδειγμα της ελληνικής μετανάστευσης** μπορούμε να καταλήξουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα ως προς τα τεράστια κοινωνικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν στο ελληνικό κράτος , των οποίων οι συνέπειες διαφαίνονται ως σήμερα .

- Επήλθαν δημογραφικά προβλήματα και γήρανση του ελληνικού πληθυσμού .

- Σημαντικότερες ήταν οι απώλειες εργατικού και επιστημονικού δυναμικού .
- Απόρροια αυτών των απωλειών ήταν η σημαντικότερη καθυστέρηση της οικονομικής ανάπτυξης και της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας .
- Επήλθε ερήμωση και εγκατάλειψη της υπαίθρου λόγω της αγροτικής εξόδου , υποβάθμιση της γεωργικής εκμετάλλευσης , καθώς και μεγάλη καθυστέρηση στην τουριστική ανάπτυξη .
- Πολιτιστική καθυστέρηση και εξάρτηση από τον ξένο παράγοντα
- Κακή εικόνα και δυσφήμιση της χώρας στο εξωτερικό , με αποτέλεσμα να μη γίνουν επενδύσεις στο ρυθμό που έπρεπε .
- Δυσπιστία των Ελλήνων επενδυτών προς την εγχώρια οικονομία (π.χ. Ναυτιλία), με αποτέλεσμα τη μη συγκράτηση μεγάλης εκροής εθνικών κεφαλαίων .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ : ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ .

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της μετανάστευσης χρειάζεται πολυδιάστατη πολιτική , που σημαίνει ανάληψη δράσης για όλες τις μορφές και τις διαφοροποιήσεις σε χώρο και χρόνο του φαινομένου αυτού . Αυτό κατά συνέπεια προϋποθέτει γνώση και καταγραφή όλων των ζητημάτων που εμπλέκονται , αποκρυπτογράφηση και αποκάλυψη των σκοτεινών σημείων , ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό και σχεδιασμό πολιτικής που να λαμβάνει υπόψη τις υλικές συνθήκες , τις ανάγκες , αλλά και τα προβλήματα που υπάρχουν στον κοινωνικο-οικονομικό χώρο , αλλά και σε τοπικό επίπεδο , τα οποία πρέπει να καταγραφούν .

Στο πλαίσιο αυτό είναι κατανοητό ότι , αρχικά , θα πρέπει να γίνει προσπάθεια καταπολέμησης των συνθηκών εκείνων , που ευνοούν την αναπαραγωγή της παράνομης μετανάστευσης . Για τον Ελληνικό χώρο , αυτό σημαίνει , μεταξύ άλλων , και λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της παραοικονομίας . Επίσης , θα πρέπει να διευκολύνεται η συμμετοχή των ομάδων των μεταναστών , ώστε να εντοπίζονται πιο εύκολα όλες οι διαστάσεις του προβλήματος το οποίο τους αφορά άμεσα και, βέβαια , οι διαδικασίες ένταξης να ακολουθούν την αναβάθμιση και την προσαρμογή εργατικών προσόντων και ικανοτήτων , με υποστήριξη από τοπικά και άτυπα κοινωνικά δίκτυα που θα λειτουργούν ως μέσο ασφαλείας .

Τοπικά κοινωνικά δίκτυα , τυπικά και άτυπα , όπως οι δημοτικοί φορείς , οι πολιτιστικοί σύλλογοι και η γειτονιά , επιβάλλεται να γίνουν οι κύριοι φορείς άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής . Οι τοπικοί φορείς είναι σε θέση να εντοπίζουν τις ομάδες ή τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο αποκλεισμού , να συλλαμβάνουν τα προβλήματά τους και να έχουν τις γνώσεις των τοπικών συνθηκών που είναι απαραίτητες για το σχεδιασμό και την

εφαρμογή μέτρων για την ένταξή τους . Δυστυχώς , όμως , σε ανάλογες περιπτώσεις , η τοπική κοινότητα δεν μπόρεσε να αναλάβει το βάρος των ευθυνών της και αντί να είναι πρωτοπόρα στην ένταξη αναπαρήγαγε στερεοτυπικές συμπεριφορές που οδηγούσαν σε κοινωνικό αποκλεισμό , ξενοφοβικές εκδηλώσεις και περιθωριοποίηση . Η αποτυχία αυτή οφείλεται σε δομικά προβλήματα της πολιτικής σε τοπικό επίπεδο (ανύπαρκτοι πόροι και θεσμοί) και στην ανύπαρκτη επικοινωνία των μεταναστών και της τοπικής κοινότητας⁽¹³⁾ .

Η ελληνική περιφέρεια , έχοντας σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης χρειάζεται πρόσθετο εργατικό δυναμικό , το οποίο να εργάζεται σε συνθήκες που να του εξασφαλίζουν ένα επίπεδο διαβίωσης ανάλογο με εκείνο των Ελλήνων . Όταν αυτό γίνει γνωστό και αποδεκτό , σε ένα δεύτερο επίπεδο , θα πρέπει να παρέχονται από τους αρμόδιους φορείς τα υλικά μέσα και τα έργα υποδομής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής αυτού του εργατικού δυναμικού των μεταναστών ως προς τη στέγαση , την επαγγελματική κατάρτιση , την υγεία , την ασφάλιση και την εκπαίδευση .

Επίσης , είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν στρατηγικές που θα προσφέρουν στους μετανάστες και τις μειονότητες τη δυνατότητα να συνεισφέρουν με ίσους όρους στην καλή τοπική διοίκηση των πόλεων τους .

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό , την εφαρμογή , την αξιολόγηση και τον επανασχεδιασμό κάθε προγράμματος που τους αφορά , σε συμφωνία πάντα με τους πολιτισμικούς τους κανόνες και με απώτερο στόχο την αυτοοργάνωση και την αυτοδιαχείριση .

13) «Μαρβάκης Αθ., (2001), Μετανάστες στην Ελλάδα, Ελληνικά Γράμματα σελ.221».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (σε εκατομμύρια)⁽¹⁴⁾

ΕΤΟΣ	ΑΦΡΙΚΗ	ΑΣΙΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΛΑΤ.ΑΜΕΡ.	Β.ΑΜΕΡ.	ΩΚΕΑΝΙΑ	ΣΥΝ.
1985	3,0	5,1	0,7	0,4	1,4	0,1	10,7
1990	4,6	6,8	0,8	1,2	1,4	0,1	14,9
1995	11,81	7,9	6,52	0,20	0,92	0,05	27,4
1996	9,1	7,7	7,7	0,2	1,3	0,05	26,1
1997	8,09	7,9	5,7	0,1	0,7	0,07	22,7
1998	7,4	7,4	6,0	0,1	1,3	0,07	22,3
1999	6,3	7,5	6,2	0,1	1,3	0,07	21,5
2000	6,3	7,3	7,3	0,09	1,2	0,08	22,3

Η ΡΟΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁽¹⁵⁾

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
1993	350.000
1994	500.000
2000	800.000
2001	1.000.000

ΟΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ (ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΕΥΚΗ ΚΑΡΤΑ)⁽¹⁶⁾

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
1998	371.641
2001	352.632

(14) (Πηγή : Εφημ. Ναυτεμπορική , Δευτέρα 17 Δεκεμβρίου 2001) .

(15) (Πηγή : Οικονομικός Ταχυδρόμος , Σάββατο 2 Φεβρουαρίου 2002) .

(16) (Πηγή : Οικονομικός Ταχυδρόμος , Σάββατο 2 Φεβρουαρίου 2002) .

ΟΙ 10 ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ⁽¹⁷⁾

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΗΠΑ	3.000.000
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	700.000
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	354.000
ΚΑΝΑΔΑΣ	350.000
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	250.000
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	212.000
ΡΩΣΙΑ	150.000
ΓΕΩΡΓΙΑ	120.000
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	120.000
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	50.000

Στο σύνολό του ο Απόδημος Ελληνισμός υπολογίζεται περίπου σε 5.000.000 , συμπεριλαμβανομένων και των Ελλήνων της πρώην ΕΣΣΔ , οι οποίοι είναι διασκορπισμένοι σε 92 χώρες .

(17) (Πηγή : Οικονομικός Ταχυδρόμος ,Σάββατο 2 Φεβρουαρίου 2002) .

**ΠΩΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΝΕΟΙ 15-24 ΕΤΩΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΞΕΝΩΝ
ΣΤΗ ΧΩΡΑ ⁽¹⁸⁾**

ΧΩΡΑ	ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΑ ΜΙΚΡΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΛΛΑΔΑ	44,0 %	3,1 %
ΒΕΛΓΙΟ	37,9 %	6,8 %
ΔΑΝΙΑ	23,6 %	10,5 %
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	32,1 %	3,2 %
ΙΣΠΑΝΙΑ	27,0 %	9,5 %
ΓΑΛΛΙΑ	20,6 %	7,3 %
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	20,4 %	16,6 %
ΙΤΑΛΙΑ	38,4 %	6,2 %
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	21,3 %	5,5 %
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	27,5 %	6,1 %
ΑΥΣΤΡΙΑ	28,5 %	9,3 %
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	26,3%	9,8 %
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	9,9 %	32,2 %
ΣΟΥΗΔΙΑ	16,0 %	3,5 %
ΗΝ.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	28,2 %	11,4 %
Ε.Ε 15	29,1 %	7,6 %

Το 44% των Ελλήνων που θεωρεί ότι ο αριθμός των ξένων στη χώρα μας είναι υπερβολικός είναι το μεγαλύτερο ποσοστό στην Κοινότητα , που είχε μέσο όρο 29,1% , ενώ στη δεύτερη θέση ήταν οι Ιταλοί με 38,4% .

(18) (Πηγή : Εφημ. Ναυτεμπορική , Παρασκευή 9 Νοεμβρίου 2001) .

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΚΔΙΩΞΗΣ⁽¹⁹⁾

ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΕΛΛΑΔΑ	25,3 %
ΒΕΛΓΙΟ	18,2 %
ΔΑΝΙΑ	3,6 %
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	8,7 %
ΙΣΠΑΝΙΑ	4,2 %
ΓΑΛΛΙΑ	6,1 %
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4,1 %
ΙΤΑΛΙΑ	13,3 %
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	5,2 %
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3,9 %
ΑΥΣΤΡΙΑ	7,7 %
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4,3 %
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	6,6 %
ΣΟΥΗΔΙΑ	3,0 %
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	10,3 %
Ε.Ε. 15	8,8 %

Ακόμη πιο εντυπωσιακή σε ποσοστό είναι η απάντηση υπέρ της εκδίωξης των ξένων . Το 25,3% των ερωτηθέντων επιθυμεί να εκδιωχθούν οι ξένοι στις χώρες τους , ενώ ο μέσος όρος της Κοινότητας ήταν μόλις 8,8% .

(19)(Πηγή : Εφημ. Ναυτεμπορική, Παρασκευή 9 Νοεμβρίου 2001) .

ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ⁽²⁰⁾

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ	ΑΛΒΑΝΟΙ	ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ	ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΟΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Σχετικά χαμηλού επιπέδου	Σχετικά χαμηλού επιπέδου	Υψηλότερη
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΠΡΙΝ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	48 %	69 %	85 %
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ	Οικοδομές – καθαριότητα	Οικοδομές – μικρές επιχειρήσεις – μικρεμπόριο	Οικιακός τομέας – καθαριότητα
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	Αστάθεια	Μικτή κατάσταση	Περισσότερη σταθερότητα
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	Λιγότερη	Μεσαία / μικτή	Περισσότερη
ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Μέσω κοινωνικών δικτύων/ προσωπική αναζήτηση	Μέσω κοινωνικών δικτύων/ προσωπική αναζήτηση	Γραφεία εργασίας στις Φιλιππίνες / αγγελίες
ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	Ανεπίσημοι	Ανεπίσημοι	Νόμιμοι και ανεπίσημοι
ΩΡΕΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	9,8	9	10
ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ	Μηνιαίως / ημερησίως / εβδομαδιαίως	Μηνιαίως / εβδομαδιαίως / με το κομμάτι	Μηνιαίως
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	Γενική ικανοποίηση	Μεγαλύτερη ικανοποίηση	Γενική ικανοποίηση
ΜΙΚΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	Χαμηλότερο	Υψηλότερο	Μεσαίο
ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	Χαμηλότερο	Μεσαίο	Υψηλότερο

(20) (Πηγή : Μετανάστες στην Ελλάδα ,2001, Ελληνικά Γράμματα , σελ. 242) .

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ⁽²¹⁾

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΗΛΙΚΙΑ	
21-30	49,1
31 >	42,7
ΦΥΛΟ	
Άνδρας	73,6
Γυναίκα	22,3
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	
Αλβανική	53,2
Πρώην Σοσιαλιστική Ευρώπη	10
Μέση Ανατολή	6,4
Άλλοι	8,2
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ	
Άθεοι	1,8
Καθολικοί	13,2
Χριστιανοί Ορθόδοξοι	22,4
Χριστιανοί άλλου δόγματος	27,7
Μουσουλμάνοι	29,5
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	
Παντρεμένοι	46,4
Ανύπαντροι	43,2
ΜΕΛΗ ΟΙΚ.ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	
1-2 άτομα	10
3-6 άτομα	69,5
7-10 άτομα	11,4
ΜΕΛΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ	
1-2 άτομα	50,5
3-6 άτομα	40,5
7-10 άτομα	1,4
ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗΣ ΟΙΚΟΓ. ΜΕΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
Ναι	54,1
Όχι	28,6

(21) (Πηγή : Μετανάστες στην Ελλάδα ,2001, Ελληνικά Γράμματα , σελ.111).

**ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΦΥΛΑΚΕΣ , ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ 5 ΠΡΩΤΟΥΣ ΜΗΝΕΣ
ΤΟΥ 2000⁽²²⁾**

	1/1 2000	16/1 2000	1/2 2000	16/2 2000	1/3 2000	16/3 2000	1/4 2000	16/4 2000	1/5 2000	16/5 2000
ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΦΥΛΑΚΩΝ	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	7.625	7.686	7.725	7.789	7.759	7.793	7.907	7.941	7.902	7.956
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΙΚΩΝ	2.217	2.242	2.213	2.209	2.221	2.185	2.200	2.267	2.305	2.287
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ	3.359	3.487	3.538	3.552	3.534	3.602	3.608	3.739	3.673	3.689

(22) (Πηγή : Μετανάστες στην Ελλάδα ,2001 ,Ελληνικά Γράμματα , σελ . 188) .

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι μετακινήσεις πληθυσμών αποτελούν φαινόμενο της Παγκόσμιας Ιστορίας και μπορεί κάποιος να το διαπιστώσει σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου . Η πολιτική που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η οποία υλοποιείται από τους εθνικούς φορείς και αποσκοπεί στην ευελιξία της αγοράς εργασίας , βρίσκει στους μετανάστες εκείνο το δυναμικό που υποστηρίζει ποικιλότητα αυτή την προοπτική και συμβάλλει στη δημιουργία συνθηκών και προϋποθέσεων για την όσο το δυνατόν λιγότερο επώδυνη εφαρμογή των πολιτικών ευελιξίας των εργασιακών σχέσεων στη χώρα . Με αυτή την έννοια , οι μεταναστευτικές κινήσεις αποτελούν σημαντικό εργαλείο των εθνικών κρατών για την προώθηση της ευελιξίας στις εθνικές αγορές εργασίας και τη μείωση των εντάσεων και αντιπαραθέσεων που οι πολιτικές αυτές προκαλούν .

Οι ιδιαιτερότητες της μεσογειακής οικονομικής δραστηριότητας όπως οικογενειακές επιχειρήσεις , παραδοσιακή ύπαρξη της παραοικονομίας , χαμηλό βιοτικό επίπεδο και ελλιπής έλεγχος και νομοθετική ρύθμιση από το κράτος , φαίνεται να δημιουργούν τις συνθήκες εκείνες που επιτρέπουν την ανάπτυξη του σημερινού φθηνού εργατικού δυναμικού . Ιδίως , στην περίπτωση της Ελλάδας , οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η μετανάστευση δεν επηρεάζει την ανεργία, αφού οι μετανάστες ασχολούνται σε θέσεις εργασίας όπου δεν υπάρχει προσφορά ελληνικού εργατικού δυναμικού. Βέβαια ,είναι ένα θέμα υπό διερεύνηση ,καθώς δεν υπάρχουν έγκριτα στοιχεία για το μέγεθος του προβλήματος από τους αρμόδιους φορείς . Κατά συνέπεια ,η σημερινή μετανάστευση του εργατικού δυναμικού χαρακτηρίζεται από ένα διαφοροποιημένο σύστημα παγκόσμιας οργάνωσης . Η δυναμική του παρουσία βρίσκεται στις διαδικασίες της εργασίας και τους μηχανισμούς που συμβάλλουν στη δημιουργία ενός συστήματος πολλαπλού κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ **Bade K . J . ,**(1993),Αθήνα, *Η μετανάστευση στην Ευρώπη , Ελληνικά Γράμματα .*
- ❖ **Δεδουσόπουλος Α . ,**(2001), Αθήνα *Θεωρίες της ανεργίας , Γιώργος Δαρδάνος .*
- ❖ **Μαρβάκης Αθ . , Δ . Παρσάνογλου . , Μ . Παύλου . ,** (2001), Αθήνα,*Μετανάστες στην Ελλάδα , Ελληνικά Γράμματα.*
- ❖ **Μουσούρου , Λ . Μ . ,** (2001) Αθήνα, *Μετανάστες και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη , Gutenberg .*
- ❖ **Πετμεζίδου – Τσουλουβή , Μ . ,** *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική πολιτική , Εξάντας .*
- ❖ **Πετρινώτη , Ξ . ,** (1993) Αθήνα , *Η Μετανάστευση προς την Ελλάδα . Μια πρώτη καταγραφή , ταξινόμηση και ανάλυση , Οδυσσέας .*
- ❖ **Χάλκος , Θ . ,** Αθήνα , *Μετανάστες , Στοχαστής .*
- ❖ **Χασιώτης , Ι . ,**(1993) Θεσσαλονίκη, *Επισκόπηση της Ιστορίας της Νεοελληνικής Διασποράς .*
- ❖ **Χλέτσος Μ . , Θ. Ντόκος . , Σ. Γαβρόγλου . , Θ . Παλυβός . , Ε. Gazon. , Χ . Ναξάκης . , Α. Καρασάββογλου . , Ν . Γιαννόπουλος . ,** (2001) Αθήνα, *Μετανάστες & Μετανάστευση .*

- ❖ **Διεθνές Συνέδριο στην Αθήνα Μάιος 1997** , (1998)
Αθήνα , *Μετανάστες , Ρατσισμός και Ξενοφοβία* , Α .
Σάκκουλας .
- ❖ **Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών** . ,(1991) Αθήνα , *Ανεργία και απασχόληση στην Ελλάδα , Σύγχρονη Εποχή* .
- ❖ **Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες** , (1997) Αθήνα , *Πρόσφυγες του Κόσμου 1995 – 1996* , Ελληνικά Γράμματα .
- ❖ **Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες** ,(1998) Αθήνα , *Οι πρόσφυγες 1997 – 1998 . Προβλήματα και στρατηγικές* , Ελληνικά Γράμματα .

❖ ΑΡΘΡΑ

- ❖ **ΒΗΜΑ** , 14/2/2002, Μ. Σπινθουράκης . *Πρωταθλήτρια στην ανεργία η Ελλάδα* .
- ❖ **ΒΗΜΑ**, 29/11/1994, Δ . Μητρόπουλος . *Είναι οι Έλληνες ρατσιστές ;*
- ❖ **ΒΗΜΑ** 14/2/2002 Μ. Σπινθουράκης. , *Πρωταθλήτρια στην ανεργία η Ελλάδα* .
- ❖ **ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ** . , αρ. φύλλου 21807 . , 8 /12/ 2001
- ❖ **ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ** αρ.φύλλου 21.860,14/2/2002 **Μπέλλιος** . , *Αρνητική πρωτιά στην ανεργία πτυχιούχων* .
- ❖ **ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ** αρ. φύλλου, 21.782 , 9/11/2002 **Ν. Μπέλλιος** . , *Οι νέοι κατά των ξένων*

- ❖ **Η ΡΟΥΜΕΛΗ** ,Απρίλιος 2001,σελ.109-115 **Β.Δ.Β.**,Οι λαθρομετανάστες .

❖ **ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ .**

- ❖ **Γαιτανίδου Ε .** , *Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τους μετανάστες* , [http:// users . hol . gr](http://users.hol.gr)
- ❖ **Ιωακείμογλου Η .** , *Οι μετανάστες και η απασχόληση* , [http:// users . hol . gr](http://users.hol.gr)
- ❖ **Κολλιός Γ .** , **Δ . Κατσορίδας .** , *Αλλοδαποί εργαζόμενοι : Ένταξη ή καταστολή* , www.inegsee.gr
- ❖ **Παπαιωάννου Ε .** , *Μείωση του πληθυσμού και μετανάστευση* , [www.allmedia . gr](http://www.allmedia.gr)
- ❖ **Παγκόσμια διάσκεψη κατά του ρατσισμού , των φυλετικών διακρίσεων , της ξενοφοβίας και της συναφούς μισαλλοδοξίας** , *Μετοίκηση και εργασία – Μετανάστευση και διάκριση* , [www. unic .gr/ racism](http://www.unic.gr/racism)